

ปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีในประเทศไทย

The Problems of Copyright Protection in Graffiti in Thailand

ปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีในประเทศไทย

The Problems of Copyright Protection in Graffiti in Thailand

การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ปีการศึกษา 2557

©2558

อรรรัตน์ อยู่วัฒนา

สงวนลิขสิทธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต

เรื่อง ปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีในประเทศไทย

ผู้วิจัย อรรถัน อยู่วัฒนา

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรยา สิงห์สงบ)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ปัจฉิมา ธนสันติ)

ผู้เชี่ยวชาญ

(ดร.จุมพล ภาณุโณสินวัฒน์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรยา สิงห์สงบ)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

30 ตุลาคม 2558

อรรถัน อยู่วัฒนา. ปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิต, ตุลาคม 2558, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีในประเทศไทย (56 หน้า)

อาจารย์ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรยา สิงห์สงบ

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงลักษณะของงานกราฟฟิตี ปัญหาของงานลิขสิทธิ์เกี่ยวกับงานกราฟฟิตี และวิเคราะห์มาตรการการคุ้มครองลิขสิทธิ์ของงานกราฟฟิตีในกฎหมายของต่างประเทศและกฎหมายของระหว่างประเทศ และแนวทางการแก้ไขปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีของประเทศไทย

ผลการวิจัย ปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์เกี่ยวกับงานกราฟฟิตี พบว่าเกิดปัญหาใน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) งานกราฟฟิตีที่เกิดขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย (2) งานกราฟฟิตีที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ และ (3) งานกราฟฟิตีที่ริเริ่มสร้างสรรค์ลงบนทรัพย์สินของบุคคลอื่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อบุคลากรในหลายภาคอุตสาหกรรม อันก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการสร้างสรรค์เชิงสร้างสรรค์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายลิขสิทธิ์

นอกจากนี้ การวิจัยพบว่า มาตรการการคุ้มครองลิขสิทธิ์ของงานกราฟฟิตีในกฎหมายของต่างประเทศและกฎหมายของระหว่างประเทศ พบว่า มีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว แต่ก็ยังเป็นเพียงกฎหมายที่ไม่ได้จำกัดไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งจากการศึกษา ยังไม่พบว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่มุ่งเน้นในการแก้ปัญหาน้อย่างชัดเจน และจากการศึกษาค้นคว้ากรณีกฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย พบว่า การใช้ระบบมาตรการบังคับใช้สิทธิภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ของออสเตรเลีย โดยประเทศไทย ควรประยุกต์และปรับใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ของออสเตรเลียมาประยุกต์ใช้ภายในประเทศไทย โดยรายละเอียดนั้นอาจปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศไทย เพราะแม้ว่าในประเทศไทยจะยังไม่มีวิธีทางกฎหมายที่รับมือกับปัญหานี้อย่างชัดเจน ตลอดจนการที่ยังไม่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับการติดตามหรือระบุเจ้าของลิขสิทธิ์งานกราฟฟิตีอันเป็นงานที่มีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ผลงานก็ตาม แต่จะเป็นการป้องกันปัญหาที่ดีหากประเทศไทยจะมีการบัญญัติกฎหมายลิขสิทธิ์ที่เตรียมความพร้อมรับมือกับปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีที่ถือเป็นงานศิลปกรรมรูปแบบหนึ่ง โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) กราฟฟิตีไม่ว่าจะเป็นกรณีงานที่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์หรืองานที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ก็ตาม สำหรับในประเทศไทยถือเป็นงานศิลปกรรมประเภทจิตรกรรม อันได้รับความคุ้มครองภายใต้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์

พ.ศ. 2537 งานศิลปกรรมประเภทจิตรกรรม ดังนั้นหากมีผู้ได้นำงานกราฟฟิตี้ไปใช้แสวงหาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์โดยมิได้รับอนุญาตจากผู้สร้างสรรค์ซึ่งเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ก็จะถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เว้นแต่บุคคลอื่นนำไปใช้ตามข้อยกเว้นในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และ 2) ควรที่จะคุ้มครองงานกราฟฟิตี้ในฉบับดั้งเดิมให้เป็นสิทธิของผู้สร้างสรรค์ที่สามารถ ทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ ในตัวงานดังกล่าวได้ แต่ผู้สร้างสรรค์นั้นไม่มีสิทธิครอบครองงานกราฟฟิตี้ที่ตนเองสร้างสรรค์ขึ้นโดยกายภาพเนื่องจากปรากฏอยู่บนทรัพย์สินของบุคคลอื่น โดยควรที่จะแยกความเป็นงานสร้างสรรค์ศิลปะกราฟฟิตี้จากการกระทำที่ผิดตามประมวลกฎหมายอื่น เว้นแต่ว่าในการสร้างสรรค์ผลงานนั้นถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาโดยมีการละเมิดของสิทธิบางประเภทเดียวกันจากการคุ้มครองกฎหมายลิขสิทธิ์

แนวทางการแก้ไขปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้ของประเทศไทย พบว่า แก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ในเรื่องของการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ โดยการการบังคับใช้สิทธิ เพราะการแก้ไขดังกล่าว จะเป็นการแก้ไขในส่วนของการใช้สิทธิในพฤติการณ์พิเศษ ซึ่งการนำระบบหรือข้อกำหนดทางกฎหมายเพื่อรับมือกับปัญหาผลงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ผลงานนี้ จำเป็นที่จะต้องได้รับการพิจารณา เนื่องจากแก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ในเรื่องของการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ โดยการบังคับใช้สิทธินั้น จะเป็นกลไกที่จะสามารถอนุญาตให้มีการใช้งานผลงานอันมีลิขสิทธิ์แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ผลงานนั้น ๆ ได้ ดังนั้นการแก้ไขในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ในมาตรา 54 เพื่อให้สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ทุกประเภท ให้รวมถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ และให้กำหนดระยะเวลามากกว่า 3 ปีขึ้นไป

คำสำคัญ: การคุ้มครองลิขสิทธิ์, กราฟฟิตี้

Yu wattana, O. LL.M., October 2015, Graduate School, Bangkok University.

The Problems of Copyright Protection in Graffiti in Thailand (56 pp.)

Advisor: Asst.Prof.Aunya Singsangob, S.J.D.

ABSTRACT

The objective of this research are as follows: 1) To study the characteristic of the graffiti. 2) To study the issue of copyright about graffiti. 3) To study and analyze copyright protection measures of graffiti in foreign Laws and international laws. 4) To offer solutions of copyright protection in graffiti in Thailand.

The research about the copyright protection measures in graffiti found in three cases as follows; graffiti that formed by law, graffiti that an unidentified producer, and graffiti that initiate on other people's intellectual property infringement with the growing number and impact on personnel in a number of industries. There are important barriers in creating a creative economy in the spirit of copyright law. Because of such problems hinder the process of conservative culture, the educational development, and the economic drivers, and also damages society as a whole. The copyright protection measures of graffiti in foreign laws and international laws found that there are several laws related to as above issues, but it is the law that is not clearly defined.

The study also found that there are no laws in Thailand that seriously focuses on solving this problem. The study case about copyright laws of United States and Australia found that the right system is the use of compulsory licensing under Australia's copyright laws. Thailand should deploy Australia's copyright laws to apply in the country. Details can be adjusted to suit the situation of the country. Although Thailand doesn't have a law for clearly solving this problem and it doesn't dispute about the track or identify the owner of the copyright in graffiti, it is the good solution if Thailand will legislate about the copyright for solving the copyright infringement in graffiti which is a type of art. The researcher analyzes and proposes solutions about the copyright protection in graffiti divided into two aspects:

1) whether the graffiti will be identified or unidentified the creative, in Thailand, it is a creative work and can be protected under the copyright act in section 4 in 1994 as the art of painting, to create works on the walls using line, light, color. So if there is anyone using graffiti to exploit in commercial without permission from the creative, the copyright owner is deemed an infringement under section 27 of the copyright act in 1994 unless the person applied according to the exception in section 32 of the copyright act in 1994. 2) It should protect the original of graffiti as the rights of creative which can replicate, adapt, publish in work, but the creative cannot be the possession of it graffiti in physical due to it appears on the property of another person. It should separate the creative in graffiti and the action which against the other law codes except in that creation of works were created by the violation of certain rights protected by the copyright laws.

The solutions of copyright protection in the graffiti of Thailand found that the expert should have a campaign for giving the knowledge to the creative regarding a notice of copyright and the prevention of creative works, which do not unidentified the creative, including encourage the creative to join the existing of copyright at the copyright office. But the solution as mentioned above is not the directly solution to solve this problem because there are differences on how the law more effective.

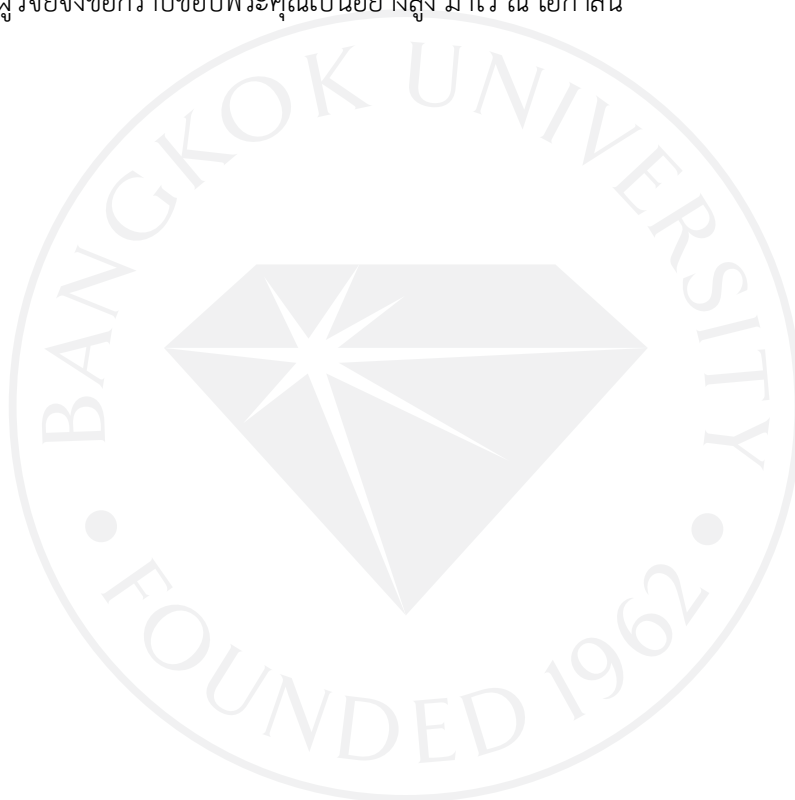
Keywords: Copyright Protection, Graffiti

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรยา
สิงห์สงบ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ซึ่งได้ให้ความรู้การชี้แนะแนวทางการศึกษา ตรวจสอบและ
แก้ไขข้อบกพร่องในงาน ตลอดจนการให้คำปรึกษาซึ่งเป็นประโยชน์ในการวิจัยงานวิจัยครั้งนี้มีความ
สมบูรณ์ครบถ้วนสำเร็จไปได้ด้วยดี รวมถึงอาจารย์ท่านอื่น ๆ ที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ และสามารถนำ
วิชาการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มาไว้ ณ โอกาสนี้

อรรรัตน์ อยู่วัฒนา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 วิธีดำเนินการศึกษา	4
1.4 สมมติฐานการวิจัย	4
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีกับหลักเหตุผลเกี่ยวกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิต์	
2.1 รูปแบบและลักษณะของงานกราฟฟิต์	6
2.2 ความเป็นมาแนวคิดและทฤษฎีของคุ้มครองของกฎหมายลิขสิทธิ์	13
2.3 สาระสำคัญในการของการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิต์ตามกฎหมายลิขสิทธิ์ประเทศไทย	17
2.4 สภาพปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิต์	23
บทที่ 3 การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิต์ตามกฎหมายต่างประเทศ	
3.1 การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิต์ตามความตกลงระหว่างประเทศ	26
3.2 การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิต์ตามกฎหมายต่างประเทศ	29
3.3 กรณีศึกษาประเด็นข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับงานกราฟฟิต์	36
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิต์	
4.1 วิเคราะห์ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิต์ภายใต้กฎหมายไทย	42
4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายลิขสิทธิ์กฎหมายลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิต์กับกฎหมายระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย	45
4.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์งานกราฟฟิต์	46

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ	
5.1 บทสรุป	50
5.2 ข้อเสนอแนะ	51
บรรณานุกรม	53
ประวัติผู้เขียน	56
เอกสารตกลงว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้สิทธิ์ในรายงานการค้นคว้าอิสระ	

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1: กราฟฟิตีในรูปแบบ Tag	8
ภาพที่ 2.2: กราฟฟิตีในรูปแบบ Throw-ups	8
ภาพที่ 2.3: กราฟฟิตีในรูปแบบ Fill-in หรือ “Piece” คือ “Throw-ups”	9
ภาพที่ 2.4: กราฟฟิตีในรูปแบบ Block เป็นการเขียน Tag ที่ดูมีมิติมากขึ้น	9
ภาพที่ 2.5: กราฟฟิตีในรูปแบบ Wildstyle	10
ภาพที่ 2.6: กราฟฟิตีในรูปแบบ Blockbuster คือ “Fill-in”	10
ภาพที่ 2.7: กราฟฟิตีในรูปแบบ Character	11
ภาพที่ 2.8: กราฟฟิตีในรูปแบบ Production	12
ภาพที่ 3.1: รูปของศิลปินกราฟฟิตี David Anasagasti และผลงานกราฟฟิตีในกรณีข้อพิพาท	37
ภาพที่ 3.2: รูปผลงานกราฟฟิตีที่ถูกลำไประยุกดบนเสื้อผ้าแพชั่น	38
ภาพที่ 3.3: รูปผลงานกราฟฟิตี และศิลปินผู้สร้างสรรค์ Franco Fasoli	39
ภาพที่ 3.4: ผลงานกราฟฟิตีกรณีข้อพิพาท และศิลปิน Maya Hayuk	40

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามกฎหมายลิขสิทธิ์นั้นมีความคิดพื้นฐานในการให้ความคุ้มครองเพื่อส่งเสริมให้มีการคิดค้นตลอดจนการสร้างสรรคงานด้านวรรณกรรมและศิลปกรรม ก่อให้เกิดการสร้างสรรคงานใหม่ ๆ ขึ้นมา รวมทั้งเพื่อเป็นการตอบแทนแก่ผู้ที่ได้สร้างสรรคงานขึ้นมาใหม่ และเป็นการให้เกียรติแก่ผู้คิดค้นนั้น ๆ ในกรณีที่มีสาธารณชนนำงานสร้างสรรคไปใช้เพื่อประโยชน์แก่ตนเอง จะต้องทำการตกลงกับผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน เหตุผลอีกประการหนึ่ง คือ เพื่อเป็นกำลังใจทำให้ผู้คิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ได้มีรายได้หรือผลประโยชน์อย่างเพียงพอที่จะสร้างสรรคหรือประดิษฐ์งานใหม่ ๆ ออกมาให้มากยิ่งขึ้น เพราะการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์นี้เป็นสิ่งที่ช่วยสร้างวิถีชีวิตที่ดีให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนโดยส่วนรวม ซึ่งแสดงออกให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้ากว่าสิ่งที่เคยเป็นอยู่ในอดีต หากไม่มีมาตรการคุ้มครองทางกฎหมายเกี่ยวกับลิขสิทธิ์แล้ว จะมีแต่นักประดิษฐ์หรือนักคิดที่พยายามเก็บรักษาความคิดหรือความรู้ความสามารถของตนเองที่มีอยู่ไว้เพียงผู้เดียว และทำให้ไม่สามารถทำการพัฒนางานที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพหรือทันสมัยมากยิ่งขึ้นได้

ตามเมืองใหญ่ ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย เราจะพบเห็นภาพลวดลายสีสดใส ปรากฏอยู่ตามผนังตึกบ้าง ซอกตึกบ้าง บางคนอาจรู้สึกรำคาญมองเห็นเป็นสิ่งรบกวน บางคนอาจมองเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่เรียกกันว่า กราฟฟิตี ศิลปกรรมงานกราฟฟิตี (Graffiti) ที่มีความหมายมาจากภาษากรีกว่า “Graffiato” ซึ่งแปลว่า การขีดเขียนหรือการวาดด้วยการทำให้เกิดร่องรอยหรือการฉีกพ่นบนพื้นที่สาธารณะ กราฟฟิตีแรกเริ่มนั้นมาจากการเริ่มเขียนจากแบบง่าย ๆ ที่พยายามจะอธิบายรายละเอียดจากภาพวาดฝาผนัง ซึ่งปรากฏมาตั้งแต่ศิลปะสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เรื่อยมาจนถึงอียิปต์ กรีก และโรมัน สำหรับกราฟฟิตีในปัจจุบันถือกำเนิดขึ้นจากบริบททางสังคมและการต่อสู้ของชนชายขอบสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ถูกเหยียดสีผิวอย่างรุนแรงในประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวได้ว่า กราฟฟิตีเริ่มปรากฏเด่นชัดต่อสาธารณชนในกรุงนิวยอร์ก ปลายทศวรรษที่ 1960 และต้นทศวรรษที่ 1970 เป็นช่วงที่เข้าสู่ยุควัฒนธรรมประชานิยมหรือวัฒนธรรมเพลง

เมื่อเทคโนโลยีมีการพัฒนามากขึ้นการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่เป็นผลมาจากระบบเสรีนิยมได้ทำให้ปัจจุบันศิลปะกราฟฟิตีแปรเปลี่ยนจากการแสดงออกถึงความเท่าเทียมกันภายในสังคมกลายเป็นศิลปะร่วมสมัยที่มีความนิยมอย่างแพร่หลายทั่วไปไม่ว่าทั้งชาย หญิงและทุกชนชั้นของสังคมจึงทำให้มีการนำงานศิลปะกราฟฟิตีมาสร้างสรรคประยุกต์เป็นแฟชั่นดังที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวันทั้งลวดลาย ที่เห็นตามเสื้อผ้า รองเท้าแฟชั่นแนวสตรีทอาร์ตและร้านอาหารที่มีการสร้างสรรคศิลปะกราฟฟิตีมาตกแต่งเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของส่งเสริมการขาย

จากความนิยมในศิลปะกราฟฟิตี้ทำให้มีการนำงานกราฟฟิตี้มาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ด้วยกระบวนการต่าง ๆ อาทิเช่น นำไปใช้ตกแต่งบนเว็บไซต์ การนำลวดลายของงานกราฟฟิตี้ไปใส่บนเสื้อผ้าเพื่อจัดจำหน่าย ซึ่งหากปรากฏว่างานสร้างสรรค์ศิลปะกราฟฟิตี้เป็นงานที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศไทย และมีการกระทำความผิดโดยที่ไม่มีการขออนุญาตใช้สิทธิจากเจ้าของผลงานเนื่องจากการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์นั้นไม่มีการจดทะเบียนแต่เป็นการได้มาโดยอัตโนมัติโดยผลของกฎหมายลิขสิทธิ์จึงอาจจะส่งผลให้ผู้ให้นำผลงานกราฟฟิตี้ไปใช้ถือเป็น การละเมิดลิขสิทธิ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์โดยตรง

ในประเทศไทยตามหลักกฎหมายกฎหมายลิขสิทธิ์ให้เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิผูกขาดในการใช้งานของตนเป็นระยะเวลาหนึ่ง เช่น งานวรรณกรรมจะได้รับการคุ้มครองตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์และบวกไปอีก 50 ปีหลังจากที่ผู้สร้างสรรค์ตาย, งานสิ่งบันทึกเสียงจะได้รับการคุ้มครองเป็นระยะเวลา 50 ปี นับแต่ที่ได้สร้างสรรค์งานชิ้นนั้นขึ้น เป็นต้น แต่เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการคุ้มครองแล้ว หรือเรียกกันโดยทั่วไปว่า ลิขสิทธิ์หมดอายุ งานชิ้นนั้นจะตกเป็นสาธารณสมบัติของสังคม (Public Domain) ซึ่งหมายความว่า ผู้ใดก็สามารถจะเอางานชิ้นนั้นไปใช้ได้ โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์อีกต่อไป และไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ด้วยระบบที่ว่า แม้จะดื้ออยู่เพราะทำให้การสร้างงานและการกระจายตัวงานสู่สาธารณะทำได้โดยง่าย โดยไม่ต้องมีการขึ้นทะเบียนก็ตาม

การสร้างงานกราฟฟิตี้เป็นศิลปะสมัยใหม่จึงยังมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาลักษณะของงานในกรณีมีการสร้างงานที่เป็นกรริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานกราฟฟิตี้ที่ชอบด้วยกฎหมายและ การสร้างสรรค์ผลงานกราฟฟิตี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งในตัวงานกราฟฟิตี้ที่ได้รับเริ่มสร้างสรรค์โดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ มีการสร้างสรรค์ผลงานบนพื้นที่ ๆ มีอำนาจทั้งในกรณีเป็นพื้นที่ของตัวผู้สร้างสรรค์เองหรือ เจ้าของพื้นที่อนุญาตให้กระทำ ลักษณะของงานกราฟฟิตี้ดังกล่าวจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศไทยหรือไม่เพราะเนื่องจากงานกราฟฟิตี้ ถูกมองเป็นศิลปะที่ผิดกฎหมายในตัวของงานศิลปะเองที่มีลักษณะที่หายาก รุนแรง ตรงไปตรงมา อีกทั้งยังมีลักษณะที่แตกต่างจากงานศิลปะทั่วไป

ประการต่อมาในกรณีงานกราฟฟิตี้ที่ริเริ่มสร้างสรรค์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายคือด้วยลักษณะทางกายภาพของงานกราฟฟิตี้ถือว่าเป็นงานศิลปะที่มีการสร้างสรรค์ผลงานมีความแตกต่างไปจากงานศิลปะทั่วไปเนื่องจากการสร้างสรรค์ผลงานนั้นบนกำแพงแทนผืนผ้าใบจึงเป็นเหตุให้ศิลปินผู้สร้างสรรค์ไม่กล้าเปิดเผยตัวตน และมักจะไม่ลงชื่ออ้างความเป็นเจ้าของผลงานเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกดำเนินคดีในข้อหาทำลายทรัพย์สินจะเห็นได้ว่าเกิดจุดเกาะเกี่ยวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างการคุ้มครองงานกราฟฟิตี้ตามกฎหมายลิขสิทธิ์กับการสร้างงานที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในการสร้างงานกราฟฟิตี้ ซึ่งประเด็นดังกล่าวตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 จะได้รับความคุ้มครองหรือไม่ หากมีผู้ใดที่นำงานกราฟฟิตี้ที่ปรากฏอยู่บนพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่ส่วนบุคคล มาใช้โดยการทำซ้ำดัดแปลง เผยแพร่ต่อ

สาธารณชน จะเป็นผลเช่นไรหากผู้สร้างสรรค์มิได้รับรู้ และมีได้มีการอนุญาตให้ใช้สิทธิที่นางานดังกล่าวมาใช้รวมทั้งจะเป็นผลเช่นไรหากการสร้างสร้งงานนั้นมาจากการกระทำที่ละเมิดต่อทรัพย์สินสาธารณะ หรือทรัพย์สินส่วนบุคคล

นอกจากนี้ยังมีประเด็นปัญหาการให้ความคุ้มครองงานศิลปะกราฟฟิตี้กรณีปัญหานานที่ไม่ปรากฏตัวของผู้สร้างสรรค์ปัญหาจากการหาเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่พบนี้เป็นปัญหาที่พบกันทั่วไป ในต่างประเทศซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า Orphan Work หรือมีความหมายว่า งานลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏผู้สร้างสรรค์หรืองานที่ไม่สามารถติดตามตัวเจ้าของผลงานได้ซึ่งสำหรับประเทศไทยปัญหาการหาเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่เจอนี้มีการจำกัดความถึงชื่อเรียกได้ตามกรมทรัพย์สินทางปัญญาคือ ลิขสิทธิ์กำพร้า ซึ่งหากพิจารณาถึงการให้คำจำกัดความแล้วนั้นมีความหมายเช่นเดียวกับงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ตามกฎหมายต่างประเทศ แต่สำหรับการให้คำจำกัดความนี้อาจจะเป็นในกรณีของคำว่า Orphan Work ซึ่งคำว่า Orphan มีความหมายว่ากำพร้า และเมื่อรวมกับคำว่า Work ซึ่งแปลว่างาน เมื่อนำมาใช้ในแง่กฎหมายลิขสิทธิ์แล้วนั้นจึงจำกัดความว่างานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏผู้สร้างสรรค์

ดังนั้นงานสร้างสรรค์กราฟฟิตี้ที่เป็นงานไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์นี้จึงทำให้ประสบความยากลำบากในการที่จะสืบหาตัวเจ้าของลิขสิทธิ์ที่แท้จริงและที่มาที่ไปของงานในกรณีที่จะการเข้าถึงงานกราฟฟิตี้เพื่อจะนำมาใช้ประโยชน์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายลิขสิทธิ์ เพราะเนื่องจากเหล่าศิลปินผู้สร้างสรรค์ หลีกเลียงที่จะแสดงตัวตนต่อสังคมด้วยเหตุที่ว่ากรสร้างงานกราฟฟิตี้บางกรณีเป็นการสร้างงานบนการละเมิดทรัพย์สินสาธารณะ หรือทรัพย์สินส่วนบุคคลดังที่กล่าวไปข้างต้นเป็นเหตุให้จะต้องทำการศึกษาว่าลักษณะของงานกราฟฟิตี้ที่สร้างงานโดยชอบด้วยกฎหมายกฎหมาย และการสร้างงานโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย รวมถึงการเข้าถึงสร้างสรรค์กราฟฟิตี้ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์นี้จะได้รับความคุ้มครองหรือไม่ตามกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศไทย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น รายงานการศึกษานี้จึงสนใจที่จะศึกษา ปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้และแนวทางการแก้ไขปัญหาในงานกราฟฟิตี้ในประเทศไทย เพื่อศึกษาถึงปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้ และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้ของประเทศไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการคิดค้นตลอดจนการสร้างสร้งงานด้านวรรณกรรมและศิลปกรรมอย่างงานกราฟฟิตี้ ทั้งส่วนของผู้คิดค้นหรือเจ้าของลิขสิทธิ์ และผู้ที่สนใจนำงานกราฟฟิตี้ไปใช้เพื่อประโยชน์แก่ตนเองต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาถึงลักษณะของงานกราฟฟิตี้
- 1.2.2 เพื่อศึกษาปัญหาของงานลิขสิทธิ์เกี่ยวกับงานกราฟฟิตี้
- 1.2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์มาตรการการคุ้มครองลิขสิทธิ์ของงานกราฟฟิตี้ในกฎหมายของต่างประเทศและกฎหมายของระหว่างประเทศ
- 1.2.4 เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้ของประเทศไทย

1.3 วิธีดำเนินการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นการวิจัยทางเอกสาร โดยรวบรวมค้นคว้าจากเอกสารในทางวิชาการ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นเอกสารภาษาไทย จากหนังสือ ตำบทยกกฎหมาย วิทยานิพนธ์ และเอกสารภาษาต่างประเทศ แนวคำพิพากษาของศาลข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดย การศึกษาฉบับนี้ได้ทำการคัดกรองจากแหล่งเนื้อหาที่เชื่อถือได้

1.4 สมมติฐานการวิจัย

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้ประเทศไทยในอนาคตมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งรวมถึงกรณีศึกษาปัญหางานกราฟฟิตี้โดยแยกเป็น 3 กรณี คือ ในกรณีที่มีการสร้างงานโดยชอบ ด้วยกฎหมาย และในกรณีสร้างงานกราฟฟิตี้ที่ถูกรับขึ้นบนความสัมพันธ์ที่ผิดกฎหมาย อีกทั้งใน กรณีงานกราฟฟิตี้ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดความยากลำบากหากผู้ที่มีศักยภาพจะการ นำไปพัฒนา หรือเข้าถึงงานเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ในการที่จะขออนุญาตใช้สิทธิตาม กฎหมายลิขสิทธิ์ ดังนั้นเพื่อให้การคุ้มครองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายลิขสิทธิ์นั้น เพื่อให้ บุคคลอื่นนำงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ได้ การบังคับใช้สิทธิหรือให้มีการ เพื่อทำแทน ผู้สร้างสรรค์ที่เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ผลงานดังกล่าว เพื่อจะอนุญาตให้บุคคลอื่นสามารถนำงานกราฟฟิตี้ ที่มีลิขสิทธิ์ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ และกำหนดอัตราค่าตอบแทน (ค่าสิทธิ) ที่เป็นธรรม จะทำให้การ เข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์กระทำได้อย่างง่าย เพื่อที่จะได้มีการเผยแพร่งานนั้น ต่อสาธารณชนหรือเพื่อให้สาธารณชนได้ประโยชน์จากงานกราฟฟิตี้ดังกล่าวตามเจตนารมณ์ของ กฎหมายลิขสิทธิ์ต่อไป

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

รายงานการศึกษานี้จะดำเนินการศึกษาถึงลักษณะของงานกราฟฟิตี้พร้อมทั้งดำเนินการ การศึกษาปัญหาของงานลิขสิทธิ์เกี่ยวกับงานกราฟฟิตี้ ตลอดจนศึกษามาตรการการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ของงานกราฟฟิตี้ในกฎหมายของต่างประเทศ โดยคัดเลือกประเทศที่การแพร่หลายของงานกราฟฟิตี้

และมีกฎหมายลิขสิทธิ์ที่ให้ความคุ้มครอง เพื่อนำมาเป็นแนวทางของการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย รวมทั้งข้อตกลงระหว่างประเทศ เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิต์ของประเทศไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการคิดค้นตลอดจนการสร้างสรรคงานด้านวรรณกรรมและศิลปกรรมอย่างงานกราฟฟิต์ ทั้งส่วนของผู้คิดค้นหรือเจ้าของลิขสิทธิ์ และผู้ที่สนใจในงานกราฟฟิต์ไปใช้เพื่อประโยชน์แก่ตนเองต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.6.1 ทำให้ทราบถึงลักษณะของงานกราฟฟิต์
- 1.6.2 ทำให้ทราบปัญหาของงานลิขสิทธิ์เกี่ยวกับงานกราฟฟิต์
- 1.6.3 ทราบมาตรการการคุ้มครองลิขสิทธิ์ของงานกราฟฟิต์ในกฎหมายของต่างประเทศและกฎหมายของระหว่างประเทศ
- 1.6.4 ทราบแนวทางการแก้ไขปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิต์ของประเทศไทย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีกับหลักเหตุผลเกี่ยวกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้

บทนี้จะศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะของงานกราฟฟิตี้ เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับงานกราฟฟิตี้ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศไทย ซึ่งจากการศึกษาทราบว่า มีจุดเริ่มต้นจากเมืองฟิลาเดลเฟียในรัฐเพนซิลเวเนีย สหรัฐอเมริกา จากนั้นจึงแพร่หลายในนิวยอร์กช่วง ค.ศ. 1960 จนได้รับความนิยมแพร่หลายไปในหลากหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยที่ได้รับอิทธิพลดังกล่าวที่สะท้อนจากภาพยนตร์และสื่อดิจิทัลต่าง ๆ ในยุคโซเชียลเน็ตเวิร์ค นอกจากนี้รายงานการศึกษานี้พบว่า ผู้วาดผลงานกราฟฟิตี้เหล่านี้ หากผลงานโดดเด่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว รูปแบบแปลกใหม่ไม่เหมือนใคร จะสามารถสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะรูปหนึ่ง และถูกนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ อาทิเช่น การสกรีนลงบนเสื้อยืด หรือพื้นหลังบนโทรศัพท์ ซึ่งผู้สร้างสรรค์ถือเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ เปรียบเสมือนเจ้าของลิขสิทธิ์ภาพวาด แต่ก็มีหลายกรณีเช่นกัน ที่ภาพงานกราฟฟิตี้เหล่านี้ไม่สามารถหาตัวตนของผู้สร้างสรรค์ได้ จึงเกิดเป็นลิขสิทธิ์กำพร้าขึ้นมารวมถึงในกรณีการสร้างสรรค์ในงานบนพื้นที่ทรัพย์สินสาธารณะและบนทรัพย์สินส่วนบุคคล ซึ่งรายงานการศึกษานี้ได้ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์เพื่อนำมาเป็นแนวทางของการศึกษาค้นคว้าได้ ดังปรากฏสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

2.1 รูปแบบและลักษณะของงานกราฟฟิตี้

ความนิยมของงานกราฟฟิตี้ในปัจจุบันนี้มีต้นกำเนิดมาในช่วง ค.ศ. 1960 เป็นต้นมา สาเหตุของการเกิดงานกราฟฟิต้นั้น เป็นเพราะการที่สหรัฐอเมริกาอยู่ในช่วงมรสุมทางการเมืองและวัฒนธรรม ที่มีการเหยียดสีผิว จึงเกิดการรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมจากเหตุการณ์ปฏิเสธรับเด็กผิวสีเข้าศึกษาในสถานศึกษา นอกจากนี้เหตุการณ์ยังทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จากการที่มีการตัดสินความผิดจากศาลของสหรัฐอเมริกาจากเหตุการณ์ที่หญิงผิวสีไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมในขณะที่นั่งรถโดยสารสาธารณะ ซึ่งเป็นสาเหตุของการเคลื่อนไหวเพื่อต้องการให้ปฏิรูปกฎหมายว่าด้วยสิทธิพลเมือง และนั่นคือที่มาของงานกราฟฟิตี้ในสหรัฐอเมริกา

จากการเรียกร้องดังกล่าวเป็นต้นมา ได้กำเนิดเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองและเอกลักษณ์ทางสังคมรูปแบบหนึ่งที่แสดงออกผ่านภาพงานกราฟฟิตี้ เพื่อสร้างสรรค์และเรียกร้องให้สังคมส่วนรวมได้รับรู้ จนกระทั่งเวลาผ่านไปจนถึงปี ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา งานภาพกราฟฟิตี้เหล่านี้ได้แปรเปลี่ยนเจตนารมณ์ไปเป็นการแสดงออกถึงฝีมือของศิลปินนอกกระแส กลายเป็นผลงานศิลปะตามที่สาธารณะต่าง ๆ และเมื่อเข้าสู่ ค.ศ. 2000 ผลงานเหล่านี้แพร่หลายในสื่อดิจิทัลอย่าง

อินเทอร์เน็ต มีการแสวงหาผลกำไรจากการใช้ภาพงานกราฟฟิตี้เหล่านี้ไปในการโฆษณาและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัยรูปแบบใหม่ เพื่อสร้างความดึงดูดใจให้สินค้าหรือบริการมากขึ้น และเป็นการกระตุ้นความสนใจได้ดี รูปแบบหนึ่ง ดังนั้นจากการแพร่หลายของอินเทอร์เน็ต ผลงานกราฟฟิตี้เหล่านี้ก็ได้ถูกแพร่หลายไปทุกแง่มุมทั่วโลก จนเกิดเป็นภาพวาดงานกราฟฟิตี้ตามมุมกำแพงในหลากหลายประเทศ

ประเทศไทย เป็นหนึ่งในประเทศจำนวนมากที่มีผลงานกราฟฟิตี้อยู่บนกำแพงต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย และมีต่างชาติเข้ามามากมาย ทั้งท่องเที่ยวและพักอาศัยระยะยาว ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจว่างานกราฟฟิตี้เหล่านี้จะได้รับอิทธิพลจากสหรัฐอเมริกาและเผยแพร่เข้ามาภายในประเทศได้โดยง่าย ซึ่งปัจจุบันการที่อิทธิพลของอินเทอร์เน็ตได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของประชาชน จึงไม่น่าแปลกใจที่ว่าทุกคนอาจเคยเห็นผลงานกราฟฟิตี้ที่ถูกประยุกต์ใช้ไปในเชิงพาณิชย์ อาทิเช่น การสกรีนลงบนเสื้อยืด หรือเป็นพื้นหลังบนโทรศัพท์ ซึ่งผู้สร้างสรรค์ถือเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ เฉกเช่นการเจ้าของลิขสิทธิ์ภาพวาด แต่ก็มีหลายกรณีเช่นกัน ที่ภาพงานกราฟฟิตี้เหล่านี้ไม่สามารถหาตัวตนของผู้สร้างสรรค์ได้ จึงเกิดเป็นลิขสิทธิ์กำพร้าขึ้นมา

จากหนังสือ Freight Train Graffiti¹ ให้คำนิยามกราฟฟิตี้ว่า “กราฟฟิตี้ถือเป็นวัฒนธรรมนอกกระแสที่เปรียบได้กับสัญลักษณ์ของความเป็น ขบถ รวากับว่ามันก่อให้เกิดความรู้สึกขบถเป็นสุข เมื่อยามที่ศิลปินกราฟฟิตี้ได้ท้าทายต่ออำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐที่พยายามกีดกันกำจัดกราฟฟิตี้ให้หมดไป” ขณะที่ นิโคลัส แกนซ์ ผู้เขียน Graffiti World อธิบายไว้ว่า คำว่า Graffiti ที่มาจาก Graffito ในภาษาอิตาลี ที่แปลว่า รอยจารึก หรือ รอยขีดข่วน อาจกล่าวได้ว่ากราฟฟิตี้ถือกำเนิดขึ้นบนโลกมานานแล้ว พร้อม ๆ กับกำเนิดของอารยธรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอักษรฮีโรกลิฟฟิก ภาพเขียนสีตามผนังถ้ำ ก็อาจถือว่าเป็นกราฟฟิตี้ได้เช่นกัน รูปแบบและลักษณะของงานกราฟฟิตี้มีทั้งหมด 8 รูปแบบดังนี้ประกอบด้วย²

¹ Roger, G., Darin, R., & Ian, S., **Freight train graffiti**, (Boston: Harry N. Abrams, 2006).

² Macdonald, N., **The graffiti subculture: Youth, masculinity and identity in London and New York**, (n.p.: Palgrave Macmillan, 2001).

- 1) Tag คือการเขียนลายเซ็นหรือนามแฝงของแต่ละคนโดยสเปรย์กระป๋อง

ภาพที่ 2.1: กราฟฟิตีในรูปแบบ Tag

ที่มา: Creative Market. (n.d.). *Graffiti tags - 255 vector objects*. Retrieved from <https://creativemarket.com/Basaridesign/17731-Graffiti-Tags-255-vector-object>.

- 2) Throw-ups คือการเขียนเร็ว ๆ ด้วยสีพื้นฐาน

ภาพที่ 2.2: กราฟฟิตีในรูปแบบ Throw-ups

ที่มา: 1up.com. (n.d.). Retrieved from <http://www.1up.com/do/blogEntry?bld=6419148>.

3) Fill-in หรือ “Piece” คือ “Throw-ups” ที่ซับซ้อนขึ้นเป็นผลงานของไรเตอร์คนเดียว เป็นการพ่นสีสเปรย์ให้เป็นภาพหรือตัวอักษรที่สวยงามใช้เวลานานในการสร้างสรรค์เพื่อให้ผลงานออกมาสมบูรณ์

ภาพที่ 2.3: กราฟฟิตีในรูปแบบ Fill-in หรือ “Piece” คือ “Throw-ups”

ที่มา: robotmafia. (n.d.). Retrieved from <http://robotmafia.com/tag/urban/page/21/>.

4) Block เป็นการเขียน Tag ที่ดูมีมิติมากขึ้นใช้สีประมาณ 3 สีหรือมากกว่านั้น

ภาพที่ 2.4: กราฟฟิตีในรูปแบบ Block เป็นการเขียน Tag ที่ดูมีมิติมากขึ้น

ที่มา: ยางมะตอยสีชมพู. (2552). *Graffiti การปลดปล่อยทางอารมณ์*. สืบค้นจาก <https://kaawrowkaw2.wordpress.com/2009/03/15/design27/>.

5) Wildstyle เป็นสไตล์ที่ซับซ้อนขึ้นมีการเกาะเกี่ยวกันของตัวหนังสือลักษณะการเขียนประเภทนี้จะอ่านค่อนข้างยากเพื่อแสดงความเหนือชั้นของการดีไซน์

ภาพที่ 2.5: กราฟฟิตีในรูปแบบ Wildstyle

ที่มา: ยางมะตอยสีชมพู. (2552). *Graffiti การปลดปล่อยทางอารมณ์*. สืบค้นจาก <https://kaawrowkaw2.wordpress.com/2009/03/15/design27/>.

6) Blockbuster คือ “Fill-in” ที่เขียนที่ตั้งใจเขียนทั้งผนัง

ภาพที่ 2.6: กราฟฟิตีในรูปแบบ Blockbuster คือ “Fill-in”

ที่มา: ยางมะตอยสีชมพู. (2552). *Graffiti การปลดปล่อยทางอารมณ์*. สืบค้นจาก <https://kaawrowkaw2.wordpress.com/2009/03/15/design27/>.

7) Character คือการพ่นเป็นรูปคนหรืออริยาบถต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตัวการ์ตูนหรือเป็นภาพเหมือนจริงของดารานักร้องในดวงใจหรืออาจเป็นตัวการ์ตูนที่ผู้สร้างสรรค์ออกแบบเองเพื่อเป็นสัญลักษณ์ประจำตัวของคนนั้น ๆ

ภาพที่ 2.7: กราฟฟิตีในรูปแบบ Character

ที่มา: ยางมะตอยสีชมพู. (2552). *Graffiti การปลดปล่อยทางอารมณ์*. สืบค้นจาก <https://kaawrowkaw2.wordpress.com/2009/03/15/design27/>.

8) Production คือการรวมกราฟฟิตีทุกรูปแบบไว้ด้วยกันเกิดจากการรวมผู้สร้างสรรค์หลายคนหรือหลายกลุ่มนัดกันสร้างผลงานร่วมกันโดยมีความคิดไปในทิศทางเดียวกันหรือสอดคล้องกันเช่นนัดกันพ่นสัญลักษณ์ประจำตัวของผู้สร้างสรรค์แต่ละคนหรือพ่นชื่อกลุ่มชื่อตัวเองหรืออาจร่วมกันกำหนดวาระต่าง ๆ ขึ้นเอง

ภาพที่ 2.8: กราฟฟิตีในรูปแบบ Production

ที่มา: ยางมะตอยสี่ชมพู. (2552). *Graffiti การปลดปล่อยทางอารมณ์*. สืบค้นจาก
<https://kaawrowkaw2.wordpress.com/2009/03/15/design27/>.

สรุปได้ว่า กราฟฟิตี เป็นภาพวาดที่เกิดจากการขีดเขียนไปบนผนัง คำ “Graffiti” เป็นคำศัพท์ที่มาจากภาษากรีก *Grafito* ซึ่งแปลว่าการเขียนภาพลงบนผนังหรือกำแพงในสมัยโบราณ โดยที่รู้จักกันทั่วไปจะมีลักษณะของการพ่น (Bombing) เซ็นชื่อ หรือเป็นการเซ็นลายเซ็น โดยเริ่มต้นจากเมืองฟิลาเดลเฟียในรัฐเพนซิลเวเนีย สหรัฐอเมริกา จากนั้นจึงแพร่หลายในนิวยอร์กช่วงยุคคริสต์ทศวรรษที่ 60 โดยมีรูปแบบและลักษณะของงานกราฟฟิตี ประกอบด้วย Tag, Throw-ups, Fill-in หรือ Piece, Block หรือ Bubble, Wildstyle หรือ Wickedstyle, Blockbuster, Character และ Production และมีประเภทของงานสามารถแบ่งจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย Spray Paint, Street art และ Stencils

แม้ว่าจะในปัจจุบันยังมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับประเด็นของงานกราฟฟิตีว่าเป็นสิ่งที่ไม่เป็นแบบแผนและเกิดขึ้นด้วยตัวของมันเองก็ตาม แต่สำหรับความงามทางศิลปะของศิลปินผู้สร้างสรรค์งานกราฟฟิตี ถือเป็นสิทธิในการแสดงออกอย่างเสรี เพื่อแสดงความเป็นตัวตนหรือความเป็นศิลปะออกมา ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า งานกราฟฟิตีเป็นสิ่งที่เหมาะสมกับผู้สร้างสรรค์และผู้ชื่นชอบผลงานสร้างสรรค์บางกลุ่ม ที่มีความชื่นชอบและความงดงามของศิลปกรรมอย่างงานกราฟฟิตีโดยเฉพาะ

2.2 ความเป็นมาแนวคิดและทฤษฎีของคุ้มครองของกฎหมายลิขสิทธิ์

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดของกฎหมายลิขสิทธิ์นั้น รายงานการศึกษานี้พบว่าการที่จะได้รับการได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์นั้น จะต้องพิจารณาจากความเป็นมาแนวคิดและทฤษฎีของกฎหมายลิขสิทธิ์เสียก่อนว่าให้ความคุ้มครองและมีขอบเขตการคุ้มครองอย่างไร โดยเฉพาะเหตุผลของการคุ้มครองลิขสิทธิ์นั้น เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเข้าใจทั้งผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ที่อาจถูกละเมิดหรือเป็นผู้ละเมิดลิขสิทธิ์เองก็ตาม อีกทั้งการพิจารณาถึงระบบลิขสิทธิ์ที่สำคัญ รูปแบบของการคุ้มครองลิขสิทธิ์งานกราฟฟิค ขอบเขตของการคุ้มครองงานกราฟฟิค จะให้ทราบถึงรายละเอียดที่ชัดเจน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป ดังปรากฏรายละเอียดดังนี้³

ความเป็นมาของกฎหมายลิขสิทธิ์ได้ถือกำเนิดขึ้นในประเทศอังกฤษโดยมีแนวคิดริเริ่มมาจากสำนักพิมพ์หนังสือเพื่อสนับสนุนให้ผู้ประพันธ์หนังสือเท่านั้นที่มีสิทธิในการพิมพ์หนังสือที่ตนเองประพันธ์ขึ้นและให้มีการพิมพ์หนังสือจากต่างประเทศโดยการออกกฎหมายให้สิทธิในการจัดพิมพ์หนังสือแก่ผู้พิมพ์ในรูปแบบของใบอนุญาต จนได้ถูกพัฒนามาเป็นกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับแรกของประเทศอังกฤษและถือเป็นกฎหมายฉบับแรกของโลก คือ กฎหมาย “Statute of Ann”⁴ ในปี ค.ศ. 1710 (พ.ศ. 2253) โดยเป็นกฎหมายที่กำหนดให้รัฐและศาลเป็นผู้ควบคุมลิขสิทธิ์แทนจากเดิมที่มีสมาคมสำนักพิมพ์เป็นผู้ควบคุม การคุ้มครองในยุคแรกเริ่มของกฎหมายลิขสิทธิ์นี้ จะใช้บังคับเฉพาะกับงานหนังสือเท่านั้น จากนั้นได้มีการพัฒนาติดต่อเชื่อมโยงสื่อสารกันมากขึ้นก่อให้เกิดการค้นพบและสร้างสรรค์งานต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของวรรณกรรมภาพยนตร์จิตรกรรมและสิ่งประดิษฐ์เกิดขึ้นอย่างมาก อันทำให้เกิดการคุ้มครองงานประเภทต่าง ๆ ขึ้นมาในปัจจุบัน

2.2.1 ทฤษฎีการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์

สำหรับทฤษฎีการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ (Copyright)⁵ มีประวัติความเป็นมายาวนาน โดยผ่านการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงต่อการให้ความคุ้มครองตามหลักสิทธิต่าง ๆ โดยเฉพาะหลักการให้ความคุ้มครองจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่เป็นผู้สร้างสรรค์และคิดค้นผลงานดังกล่าวออกมาเป็นรูปธรรม ทั้งนี้หมายความว่ารวมถึงการแสดงออกเป็นวัตถุ สื่อตามความคิดสร้างสรรค์ของตน สื่อวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ โดยผลงานสร้างสรรค์นั้นจะต้องมีลักษณะของการมุ่งส่งเสริมในด้านของสุนทรียภาพหรือเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความสุนทรียภาพทางด้านจิตใจ ทั้งนี้เมื่อมีการสร้างสรรค์ผลงาน

³ Sterling, J. A. L., World copyright law: protection of authors' works, performances, phonograms, films, video, broadcasts and published editions in national, international and regional law: with a glossary of legal and technical terms, and a reference list of copyright and related rights laws throughout the world. (London: Sweet & Maxwell, 2003).

⁴ อำนาจ เนตยสุภา, คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2556), 11.

⁵ ไชยยศ เหมะรัชตะ, คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์, (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2541), 8.

ออกมา จำเป็นต้องมีความพยายามในการสร้างสรรค์ผลงานดังกล่าว จึงทำให้การผลงานที่ผ่านการสร้างสรรค์นั้นมีคุณค่าต่อผู้สร้างสรรค์ผลงาน จึงเป็นลักษณะที่มาของงานอันมีลิขสิทธิ์ในปัจจุบัน เนื่องจากสาเหตุของการรักษาผลประโยชน์ของตนเป็นไปในทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะแนวความคิดของการแสวงหาผลประโยชน์อันเป็นการตอบแทนจากผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นมา ดังนั้นแนวความคิดและทฤษฎีการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์นี้ เป็นปรัชญาแห่งหลักกฎหมายธรรมชาติที่สร้างหลักการให้ความคุ้มครองสิทธิขึ้นมา ดังนี้⁶

1) ทฤษฎีเสรีนิยม เป็นสิ่งที่นักกฎหมายส่วนใหญ่เน้นแสดงทัศนะเชิงเสรีนิยมไว้ เพราะว่ากันตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาแล้ว อาจกล่าวได้ว่า การสร้างสรรค์ของมวลมนุษยชาตินั้นจะเกิดจากความคิดที่ริเริ่มของบรรพบุรุษ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความคิดที่ผ่านการตกผลึกทางความคิด จึงสร้างสรรค์ผลงานออกมาตามความคิดริเริ่มนั้น ดังนั้นการสร้างสรรค์ผลงานดังกล่าว นักกฎหมายจึงได้แสดงทัศนะไว้ว่า เป็นผลผลิตที่เกิดมาจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางสังคม โดยถือว่าเป็นทรัพย์สินของมวลมนุษยชาติโดยรวม ทั้งนี้หากมีการคิดและสร้างสรรค์ขึ้นมาแล้ว ทรัพย์สินเหล่านี้ควรจะตกเป็นสมบัติสาธารณะประโยชน์โดยเสรี และเพื่อเป็นการสร้างการขับเคลื่อนต่อไปของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2) ทฤษฎีการคุ้มครองป้องกัน เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานที่มีต้นกำเนิดมาจากความคิด ซึ่งถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาชนิดหนึ่ง เพราะเมื่อก่อให้เกิดการแสดงออกมาโดยเป็นผลสืบเนื่องมาจากความคิดแล้ว ผลงานสร้างสรรค์ดังกล่าวย่อมถือเป็นสิทธิประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์แห่งสิทธิและเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างปรากฏ ดังนั้นสิทธิดังกล่าวก็ถือเป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่ง และเมื่อเป็นทรัพย์สินแล้ว สำหรับเจ้าของสิทธิดังกล่าวก็สมควรจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เฉกเช่นเดียวกันกับสิทธิทางแพ่งโดยทั่วไปด้วย

ดังนั้น จากทฤษฎีและแนวคิด จึงก่อให้เกิดทฤษฎีการให้ความคุ้มครองสิทธิสำหรับทรัพย์สินทางปัญญาขึ้นมา ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวนี้ถูกพัฒนาให้เป็นระบบมากขึ้นตามยุคสมัย อีกทั้งยังมีการให้ความคุ้มครองและกำหนดกรอบแนวทางด้วยการกำหนดกฎหมายแห่งสิทธิ ได้แก่ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้จะแยกแยะจุดกำเนิดและจุดเกาะเกี่ยว อันจะกำหนดได้ว่าสิทธิประเภทใดเกิดขึ้นก่อนหรือหลัง และกำหนดกฎหมายของการพิสูจน์ได้อย่างชัดเจน โดยวิวัฒนาการของแนวคิดการให้ความคุ้มครองสิทธิดังกล่าวนี้ถูกพัฒนาจนเกิดการรวบรวมมาจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่ออำนวยความสะดวกและให้ความคุ้มครอง อีกทั้งยังเป็นการสะดวกและง่ายต่อการกำหนดและวางนโยบายที่สอดคล้อง อันเป็นการกำหนดสิทธิในงานทั้งสามประเภทดังกล่าว ซึ่ง

⁶ Depoorter, B., & Francesco, P., "Fair use and copyright protection: A price theory explanation". *International Review of Law and Economics* 21, 4(2002): 453-473.

สามารถเรียกโดยรวมได้ว่า ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property)⁷ ซึ่งมีความหมายว่า สิทธิตามกฎหมายอันเกี่ยวเนื่องมาจากการสร้างสรรค์ที่เกิดจากการใช้ความคิดและสติปัญญาของมนุษย์⁸ ซึ่งแต่เดิมนั้น สิทธิทั้งสามประเภทดังกล่าวจะมีการจัดระบบให้เป็นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา แต่ก็มี การจำแนกแจกแจงออกมาเป็นสาขาย่อยอีก 2 สาขาด้วยกัน ดังปรากฏรายละเอียดต่อไปนี้

1) ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Industrial Property) ซึ่งเป็นผลงานอันเกิดจากการสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องมาจากการผลิตหรือการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ได้แก่ สิทธิในสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า

2) ทรัพย์สินทางวรรณกรรมและศิลปกรรม (Literary and Artistic Property) ซึ่งเป็น ผลงานอันเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ อันเกี่ยวกับการแสดงออกซึ่งความคิด และเป็นงานที่เกิดขึ้นมาจากความสุนทรีย์ภาพ และเป็นงานที่มุ่งตอบสนองให้เกิดสุนทรีย์ภาพทางจิตใจและการเรียนรู้ของมนุษย์ โดยสร้างสิ่งอันสวยงามทั้งภายนอกและภายในจิตใจจากการสื่อสารโดยใช้สื่อ เพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้ ได้แก่ สิทธิทางลิขสิทธิ์ และนอกจากนี้สิทธิในงานอันมีลิขสิทธิ์ยังแบ่งจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะด้วยกัน ได้แก่ ลิขสิทธิ์ (Copyright) และลิขสิทธิ์ข้างเคียง (Neighboring Rights)

2.2.2 ระบบลิขสิทธิ์ที่สำคัญ

ระบบลิขสิทธิ์ในโลกนี้แบ่งออกเป็น 2 ระบบใหญ่ ๆ ดังนี้

1) ระบบสิทธิของผู้สร้างสรรค์ หรือระบบภาคพื้นยุโรป

รากฐานของแนวความคิดดังกล่าวมีฝรั่งเศสเป็นต้นแบบ อันเป็นผลมาจากการปฏิวัติฝรั่งเศส และมีประเทศอื่น ๆ ได้นำไปใช้ในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ส่วนในกลุ่มประเทศที่ใช้สกุลกฎหมายเยอรมัน ก็ได้นำระบบนี้ไปใช้โดยมีการปรับเปลี่ยนสาระสำคัญบางประการ

ระบบนี้จะเน้นความสำคัญที่ผู้สร้างสรรค์งาน หมายความว่า สิทธิในงานนั้นเกิดมาจากการสร้างสรรค์ส่วนบุคคล ซึ่งนอกจากจะมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการเผยแพร่งานนั้นแล้วยังมีสิทธิป้องกันหรือห้ามปรามผู้อื่นไม่ให้บิดเบือนหรือใช้งานของเขาในทางที่ผิด โดยเน้นสิทธิในทางศีลธรรม

โดยสาเหตุที่การสร้างสรรค์ผลงานมีจุดเริ่มต้นมาจากสติปัญญาของมนุษย์ สิทธิที่มีอยู่ในงานนั้นจึงเรียกว่าทรัพย์สินทางปัญญา ผู้สร้างสรรค์งานในฐานะเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาจึงควรเป็นผู้เดียวที่มีสิทธิจะใช้ประโยชน์จากงานนั้นผู้อื่นจึงไม่มีสิทธิจึงจะมากัดลอกหรือทำซ้ำตามอำเภอใจได้

⁷ Granstrand, Ove. *The economics and management of intellectual property towards intellectual capitalism*. External organization, 1999.

⁸ ยรรยง พวงราช, “ทรัพย์สินทางปัญญา: ความหมาย ขอบเขต ความเป็นมา และความสำคัญ”, *บทบัณฑิต*, 54(2541): 18.

นอกจากนี้ยังมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะเผยแพร่งานนั้น และมีสิทธิป้องกันไม่ให้ผู้อื่นมาใช้งานดังกล่าว

2) ระบบสิทธิในการทำสำเนาหรือระบบแอ่งโกล แชนชัน

ซึ่งมีแนวความคิดจากประเทศอังกฤษคุ้มครองการลงทุนของผู้ขายหนังสือ เน้นเหตุผลในทางเศรษฐกิจเป็นหลักดังนั้น ใครก็ตามที่ได้สร้างสรรค์งานขึ้นมาและลงทุนไปในการสร้างและขายย่อมต้องได้รับความเสี่ยงจากการลงทุนนั้น เขาผู้นั้นก็ควรมีสิทธิได้รับผลประโยชน์จากงานนั้น โดยแก่นแท้แล้วจะมองว่าลิขสิทธิ์เป็นสิทธิในทางนิเสธ กล่าวคือเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้อื่นมายุ่งเกี่ยวกับงานอันมีลิขสิทธิ์โดยไม่ขอระบบนี้ให้ความสำคัญกับการมีอยู่และการใช้สิทธิมากกว่าเป็นผู้สร้างสรรค์

ปรัชญาของสิทธิในการทำสำเนามีหลักอยู่ว่าใครก็ตามที่ได้เริ่มสร้างสรรค์ผลงานขึ้นมาและได้ลงทุนไปในการสร้างและขาย ย่อมต้องรับความเสี่ยงภัยด้วยตัวเอง ฉะนั้นบุคคลนั้นควรมีสิทธิได้รับประโยชน์จากงานนั้น และจะมีผลตามมา 2 ประการคือ ประการที่หนึ่งผู้ลอกเลียนแบบจะได้ประโยชน์โดยไม่เป็นธรรม ประการที่สองผู้คนจะขาดแรงจูงใจในการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ และสังคมก็จะขาดประโยชน์ไปเพราะปราศจากการแข่งขันในกรณีดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้มีการก่อตั้งสหภาพเบอร์น์ได้มีการประสานระบบทั้งสองเข้าด้วยกันโดยนำหลักการในเรื่องสิทธิในทางศีลธรรมของผู้สร้างสรรค์และสิทธิทางเศรษฐกิจมาใช้ด้วยกันในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม

โดยสรุปกราฟฟิกันนั้น จัดอยู่ภายใต้การได้รับความคุ้มครองของระบบสิทธิของผู้สร้างสรรค์ ซึ่งมีจุดเริ่มต้นของระบบมาจากประเทศฝรั่งเศส และได้รับความนิยมนำไปยังนานาประเทศ โดยระบบนี้นั้นให้ความสำคัญกับเจ้าของผู้คิดค้นงานสร้างสรรค์ที่จะควบคุมการใช้สิ่งที่เป็นผลผลิตอันมาจากสติปัญญาของตนเอง ซึ่งเป็นผู้คิดค้นและสร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์นั้นขึ้นมา อาทิเช่น ศิลปินต่าง ๆ เป็นต้น⁹

ประการสุดท้ายสำหรับเหตุผลของการคุ้มครองลิขสิทธิ์จะประกอบด้วยเหตุผล 4 ด้านด้วยกัน ได้แก่

1) เหตุผลความยุติธรรมตามธรรมชาติ เป็นความจริงที่ว่า ผู้สร้างสรรค์ ย่อมเป็นผู้ที่ทุ่มเทใช้สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญในการสร้างสรรค์ผลงานออกสู่สาธารณชน เมื่อผู้สร้างสรรค์เป็นผู้คิดขึ้นมา เขาย่อมได้รับประโยชน์จากสิ่งที่เขาคิดสร้างสรรค์ และควรป้องกันไม่ให้ผู้อื่นนำของเขาไปใช้โดยที่เจ้าตัวไม่ได้อนุญาต หากต้องการจะนำไปใช้ก็ควรได้รับอนุญาตและได้รับค่าตอบแทนในการใช้สิทธิด้วย

⁹ จักรกฤษณ์ ควรพจน์, กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยลิขสิทธิ์ ลิขธิบัตร และเครื่องหมายการค้า, (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2544), 34.

2) เหตุผลทางเศรษฐกิจ การสร้างสรรค์งานบางอย่างจำเป็นต้องใช้การลงทุนสูง เมื่อเขาได้ลงทุนไปแล้วเขาควรจะได้รับประโยชน์จากการที่เขาได้ลงทุนสร้างสรรค์งานนั้น

3) เหตุผลทางวัฒนธรรม งานที่ได้สร้างสรรค์มานั้น กล่าวได้ว่า เป็นทรัพย์สินทางวัฒนธรรมของชาตินั้น สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของชาตินั้น เช่น งานวรรณกรรมไทย งานจิตรกรรม งานประติมากรรม งานภาพยนตร์ไทย ที่สร้างสรรค์โดยฝีมือของคนไทย ย่อมแสดงให้เห็นถึงความเป็นไทยที่แฝงอยู่ในงานนั้นไม่มากนัก

4) เหตุผลทางด้านสังคม การเผยแพร่ของงานไปสู่คนจำนวนมากจะทำให้เกิดความเชื่อมโยงกันได้ระหว่างชนชั้นในชาติ ทำให้สังคมมีความมั่นคงยิ่งขึ้น จึงถือว่าผู้สร้างสรรค์เป็นผู้สร้างสรรค์งานให้สังคม เพราะในที่สุด เมื่อหมดอายุความคุ้มครองแล้ว ย่อมตกเป็นสมบัติสาธารณะที่สังคมสามารถใช้ประโยชน์จากงานนั้นได้¹⁰

2.3 สาเหตุสำคัญในการของการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีตามกฎหมายลิขสิทธิ์ประเทศไทย

ลิขสิทธิ์ (Copyright) หมายถึง สิทธิที่กฎหมายกำหนดขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองและให้สิทธิแก่ผู้สร้างสรรค์ในการที่ริเริ่มสร้างสรรค์งานต่าง ๆ โดยงานอันมีลิขสิทธิ์ต้องเกิดจากการที่ผู้สร้างสรรค์งานใช้สติปัญญา ความวิริยะอุตสาหะ สร้างสรรค์ผลงานให้เกิดขึ้นด้วยตนเองและเป็นงานที่กฎหมายรับรองว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์รวมถึงจะต้องเป็นงานที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย

สำหรับสาเหตุสำคัญในการคุ้มครองงานกราฟฟิตีที่กฎหมายลิขสิทธิ์ให้ความคุ้มครองนั้นผู้วิจัยพบว่างานกราฟฟิตีนั้นจัดอยู่ในงานศิลปกรรมประเภทงานจิตรกรรม เพราะถือว่าเป็นงานที่ถูกสร้างสรรค์ด้วยรูปทรงที่ประกอบด้วย เส้น แสง สี หรือสิ่งอื่น ๆ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างรวมเข้าไว้ด้วยกัน ลงบนวัสดุอย่างเดียวหรือหลายอย่าง ซึ่งกรณีของงานกราฟฟิตี ส่วนใหญ่จะเป็นการสร้างสรรค์ไว้บนกำแพงเสียเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงเข้าข่ายที่กฎหมายลิขสิทธิ์ให้ความคุ้มครอง ทั้งนี้งานกราฟฟิตีดังกล่าวนี้อาจจะพิจารณาได้ถึงองค์ประกอบที่เป็นสากล ที่แต่ละประเทศล้วนยึดเป็นลักษณะของงานที่จะได้รับความคุ้มครอง เพราะต่างก็เป็นข้อกำหนดที่สอดคล้องกับอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน

ประเทศไทยได้มีการบัญญัติความหมายของลิขสิทธิ์ไว้ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4 บัญญัติว่า “ลิขสิทธิ์ หมายความว่า สิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำการใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น” ซึ่งหมายถึง สิทธิแต่เพียงผู้เดียวของผู้สร้างสรรค์งานที่จะกระทำการใด ๆ ในงานที่ตนได้ทำขึ้นตามประเภทลิขสิทธิ์ที่กฎหมายกำหนดอันได้แก่ ซึ่งได้แก่ งานสร้างสรรค์ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ

¹⁰ อรรถพรณ พนัสพัฒนา, คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557), 18.

ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานแพร่ภาพแพร่เสียง หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ ของผู้สร้างสรรค์ไม่ว่างานดังกล่าวจะแสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบอย่างไร¹¹

2.3.1 เงื่อนไขการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิต์ที่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในประเทศไทย

เนื่องจากปัจจุบันปรากฏมีการสร้างสรรค์งานกราฟฟิต์เกิดขึ้นมากมาย แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ไม่ได้หมายความว่างานทุกประเภทที่ถูกทำขึ้นจะเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ และได้รับความคุ้มครองเสมอไป เพราะงานบางประเภทที่ถูกกระทำขึ้นอาจจะไม่ได้เกิดจากการที่ผู้สร้างสรรค์ได้แสดงออกซึ่งความคิด ใช้สติปัญญา ความวิริยะอุตสาหะ สร้างสรรค์ผลงานให้เกิดขึ้นด้วยตนเองดังนั้น เพื่อที่จะเป็นการตอบแทนของผู้ที่วิริยะอุตสาหะสร้างสรรค์ผลงานขึ้นมา และเนื่องจากลิขสิทธิ์เป็นสิทธิที่หวงกันไม่ให้บุคคลอื่นใช้สิทธิของผู้ที่ทำขึ้นเพื่อให้ประโยชน์กับงานที่ตนมิได้เป็นคนริเริ่มทำขึ้น ดังนั้นแล้วหากงานลิขสิทธิ์ที่มีมาตรการหรือขั้นตอนที่ต่ำมากจนเกินไปก็จะดูปราศจากคุณค่าและมีลักษณะสามัญทั่วไป ดังนั้นในบทนี้ผู้วิจัยจึงศึกษากฎหมายลิขสิทธิ์สำหรับเงื่อนไขของการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์งานกราฟฟิต์พบว่า จำแนกได้เป็น 2 วิธี กล่าวคือ วิธีแรก ได้มาซึ่งลิขสิทธิ์โดยการสร้างสรรค์ผลงานนั้น ๆ ขึ้นมา และวิธีที่สอง ได้มาจากการรับโอนลิขสิทธิ์โดยมีรายละเอียดดังนี้¹²

2.3.1.1 เงื่อนไขการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์โดยการสร้างสรรค์ผลงาน

1) เป็นการแสดงออกซึ่งความคิด

สิ่งที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์คือ การแสดงออกซึ่งความคิด (Expression of Idea) ซึ่งสามารถสื่อไปยังผู้อื่นได้ มิใช่เป็นเพียงความคิด (Idea) เท่านั้น กล่าวคือ ไม่จะเป็นที่จะต้องเน้นถึงผลงานนั้นว่ามีความคิดมาจากไหน แต่มองถึงความสำคัญในการแสดงออกของงานนั้น ๆ หลักนี้ปัจจุบันถือว่าเป็นหลักสากลหนึ่งประการที่นำมาพิจารณาถึงงานที่ผู้สร้างสรรค์ทำขึ้นถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์หรือไม่ และสอดคล้องกับประเทศไทยที่ปรากฏอยู่ใน พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 6 วรรคสอง บัญญัติว่า “การคุ้มครองลิขสิทธิ์ไม่คลุมถึงความคิด หรือขั้นตอน กรรมวิธี หรือระบบ หรือวิธีใช้หรือทำงาน หรือแนวความคิด หลักการค้นพบ หรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์”

2) เป็นการสร้างสรรค์ด้วยตนเอง

เนื่องจากงานลิขสิทธิ์เป็นงานที่มีการบัญญัติขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองผู้สร้างสรรค์และเพื่อเป็นรางวัลตอบแทนแก่งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น โดยใช้ความรู้ความชำนาญ ความวิริยะอุตสาหะ ตลอดจนแรงของตน เพื่อที่จะสร้างผลงานขึ้นมา ซึ่งหลักนี้ได้ปรากฏอยู่ใน

¹¹ มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์.

¹² อรรถพรณ พนัสพัฒนา, คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์, 23.

กฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยใน พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4 บัญญัติว่า "ผู้สร้างสรรค์
หมายความว่า ผู้ทำหรือผู้ก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตาม
พระราชบัญญัตินี้"

3) เป็นงานชนิดที่กฎหมายรับรอง

องค์ประกอบของงานกราฟฟิคที่จะได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ นอกจากจะต้องเป็น
งานที่สร้างสรรค์และมีรูปร่างปรากฏขึ้นมาแล้ว งานสร้างสรรค์นั้นจะต้องเป็นงานที่กฎหมายลิขสิทธิ์
กำหนดว่าจะให้ความคุ้มครองด้วย ตามที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ได้กำหนดไว้ ซึ่งงานกราฟฟิคนั้นจะ
จัดอยู่ในงานประเภทของศิลปกรรม อยู่ในข้อบัญญัติมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ โดยมี
นิยามของคำว่า ศิลปกรรม ไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดให้งานศิลปกรรมนั้น ซึ่งงานกราฟฟิคนั้นจัดอยู่
ในประเภทงานศิลปกรรม จากลักษณะของงานจิตรกรรม

4) เป็นงานที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย

ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ของประเทศไทยมิได้มีบทบัญญัติที่ชัดเจน
แน่นอนว่า ถึงงานอันที่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรม
อันดีว่าควรตีความด้วยความหมายกว้างเพียงใด เช่น งานที่ก่อให้เกิดความไม่สงบภายในประเทศ งาน
ลามกอนาจาร จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายหรือไม่แต่ในปัจจุบันนี้ได้มีการเกิดงานสร้างสรรค์
มากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นจึงควรที่จะมีการใช้ดุลยพินิจของสังคมในแต่ละยุคสมัยมาเพื่อการพิจารณาถึง
งานอันมีลักษณะที่ขัดต่อกฎหมาย และศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงการสร้างงานกราฟฟิคในเงื่อนไขการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์
ภายใต้เงื่อนไขจะต้องเป็นงานที่ไม่ขัดต่อกฎหมายผู้วิจัยมีความเห็นว่าการสร้างงานกราฟฟิคที่ถึงแม้จะ
ได้ปรากฏว่ามีการริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานบนการละเมิดทรัพย์สินของบุคคลอื่นก็ตามแต่เมื่อมองถึง
คุณค่าในการที่ศิลปินสร้างสรรค์ด้วยความวิริยะอุตสาหะ รวมทั้งคุณค่าของการสร้างสรรค์ด้วยความ
คิดมนุษย์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายลิขสิทธิ์แล้ว เห็นว่าเงื่อนไขในกรณีไม่ขัดต่อกฎหมายนี้มีได้มี
เจตนารมณ์บัญญัติไว้เพื่อการสร้างสรรค์งานที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ละเมิดกฎหมายอื่น ควรที่จะ
พิจารณากฎหมายเป็นกรณี ๆ ไป

เมื่อพิจารณาทั้ง 4 หลักเกณฑ์พอสรุปได้ว่างานอันอาจมีลิขสิทธิ์ ผู้สร้างสรรค์จะต้อง
กระทำด้วยตนเองโดยจะต้องใช้วิริยะอุตสาหะ ความรู้ความสามารถ ความชำนาญ รวมทั้งมีการ
แสดงออกซึ่งความคิดเพื่อให้ประจักษ์ซึ่งในงานนั้น ๆ และมีลักษณะตามที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์
พ.ศ. 2537 ระบุไว้ ประการสุดท้ายคือ จะต้องเป็นงานที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย หรือขัด
ต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่ทั้งนี้ในการพิจารณาถึงความไม่ขัดต่อ
กฎหมายนั้นหากจะต้องใช้ดุลยพินิจของสังคมในแต่ละยุคสมัยด้วย

นอกจากนี้ภายใต้ยังมีเงื่อนไขการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ ในลักษณะการได้มาโดยการสร้างสรรค์ภายใต้สัญญาจ้าง หรือการควบคุมมอบหมายใด ๆ จากบุคคลอื่น ซึ่งการสร้างสรรค์ในฐานะลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน การสร้างสรรค์ในฐานะผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างทำของตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 9 – 10 อีกทั้งอาจจะได้มาซึ่งลิขสิทธิ์จากการสร้างสรรค์งานภายใต้การจ้างหรือคำสั่งของหน่วยงานของรัฐ ตามมาตรา 14 อีกด้วย

ประการสุดท้ายจากการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยยังพบว่าตั้งแต่ประเทศไทยนั้นได้เข้าร่วมเป็นประเทศสมาชิกภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน การพัฒนาพระราชบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับต่าง ๆ ของประเทศไทย ก็ได้ปรับให้สอดคล้องกับอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน เนื่องจากข้อบังคับของการเข้าร่วมเป็นประเทศสมาชิกภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์ลินนั้น จำเป็นจะต้องได้รับการปรับปรุงข้อกำหนดลิขสิทธิ์ภายในประเทศให้สอดคล้องกับอนุสัญญากรุงเบอร์ลินดังกล่าวด้วยซึ่งปรากฏในมาตรา 8 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ดังนั้น การได้มาซึ่งเงื่อนไขของลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี จึงจะได้มาจากการที่ยังไม่ได้มีการโฆษณางาน ทั้งนี้ผู้สร้างสรรค์จะเป็นต้องบุคคลที่มีสัญชาติอยู่ในประเทศที่เป็นภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ทั้งนี้หากมีการโฆษณางานไปเรียบร้อยแล้ว การโฆษณานั้น ๆ จะต้องปรากฏอยู่ในประเทศที่เป็นภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน จึงจะได้รับการคุ้มครองงานลิขสิทธิ์นั้น ๆ ซึ่งจากการศึกษาแล้ว ส่วนใหญ่งานกราฟฟิตีนั้นจะเป็นการเผยแพร่จากสื่อประเภทเว็บไซต์เป็นหลัก ดังนั้นการที่เว็บไซต์ที่ทำการเผยแพร่นั้นมีต้นกำเนิดอยู่ประเทศใด ให้ยึดเงื่อนไขจากการพิจารณาจากประเทศนั้นเป็นหลักในการพิจารณาลิขสิทธิ์ของงานกราฟฟิตี¹³

2.3.1.2 เงื่อนไขการได้ซึ่งลิขสิทธิ์จากการรับโอน

การได้มาจากการรับโอนลิขสิทธิ์ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 กำหนดให้การโอนลิขสิทธิ์ทำได้ 2 ทาง คือการโอนโดยทางนิติกรรม และการโอนโดยทางมรดก ต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอน และหากไม่กำหนดเวลาโอนไว้ ให้ถือว่ามีการกำหนด 10 ปี ตามมาตรา 17 วรรคสามผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ที่เป็นผู้คิดค้นนั้นจะต้องมีการทำนิติกรรมเป็นหนังสือ และมีการลงลายมือชื่อของผู้โอนและผู้รับโอนอย่างชัดเจนเพื่อประกอบการโอนลิขสิทธิ์ดังกล่าวด้วย

2.3.2 วิธีการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ในกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศไทย

วิธีการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์นั้น ส่วนใหญ่ศิลปินผู้สร้างสรรค์งานกราฟฟิตี จะได้รับการคุ้มครองทันที เพราะการสร้างสรรค์ผลงานอย่างงานกราฟฟิตีนั้น ไม่จำเป็นต้องผ่านการยื่นจดทะเบียนลิขสิทธิ์แต่อย่างใด เพราะผู้คิดค้นงานสร้างสรรค์อย่างงานกราฟฟิตีนี้ จะได้รับการคุ้มครองงานทันทีที่ได้สร้างสรรค์ ไม่ว่าจะมีการโฆษณาแล้วหรือยังไม่ได้มีการโฆษณา หรือผู้สร้างสรรค์จะเป็นบุคคลธรรมดาหรือ

¹³ เรื่องเดียวกัน, 40.

นิติบุคคล ล้วนได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ทันทีที่สร้างสรรค์งานกราฟฟิตี ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า วิธีการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีนี้ เป็นการได้มาทันทีเมื่อสร้างสรรค์งานกราฟฟิตีนั้น ๆ ขึ้นมา โดยมีข้อแม้ว่าต้องสร้างสรรค์ภายในประเทศที่เป็นภาคีสัญญารุงเบอร์นและมีสัญชาติของประเทศที่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีสัญญารุงเบอร์น

2.3.3 สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี

ผู้สร้างสรรค์งานกราฟฟิตีได้รับการคุ้มครองมีปัจจัยที่สำคัญไว้ 2 ประการ ดังนี้

1) สิทธิในทางเศรษฐกิจ¹⁴ ในการแสวงหาประโยชน์ในรูปตัวเงินจากงานลิขสิทธิ์โดยเจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวถือเป็นสิทธิเด็ดขาด

2) สิทธิในทางศีลธรรม หรือธรรมสิทธิ¹⁵ ซึ่งเป็นสิทธิอันเฉพาะตัวของผู้สร้างสรรค์ที่ได้สร้างสรรค์จากความวิริยะอุตสาหะในการใช้สติปัญญาเป็นสิทธิมิใช่ตัวเงินในการปกป้องงานแก่ผู้สร้างสรรค์งานกราฟฟิตีอีกด้วย ซึ่งสิทธิในทางศีลธรรมมีอายุแห่งการคุ้มครองตลอดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ และกำหนดให้ทายาทของผู้สร้างสรรค์งานกราฟฟิตีเป็นผู้ใช้ธรรมสิทธิแทนภายหลังจากที่ผู้สร้างสรรค์ได้ถึงแก่ความตายตลอดทั้งกำหนดให้ผู้สร้างสรรค์งานกราฟฟิตีสามารถตกลงละกรรมสิทธิของตนได้โดยการทำเป็นลายลักษณ์อักษร

นอกจากนี้สิทธิทางศีลธรรมยังปรากฏหลักกฎหมายในมาตรา 18 ของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ซึ่งบัญญัติว่า

“ผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้มีสิทธิที่จะแสดงว่าตนเป็นผู้สร้างสรรค์งานดังกล่าว และมีสิทธิที่จะห้ามมิให้ผู้รับโอนลิขสิทธิ์หรือบุคคลอื่นใด บิดเบือนตัดทอน ดัดแปลงหรือทำโดยประการอื่นใดแก่งานนั้นจนเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง หรือเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ และเมื่อผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย ทายาทของผู้สร้างสรรค์มีสิทธิที่จะฟ้องร้องบังคับคดีตามสิทธิดังกล่าวได้ตลอดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นเป็นลายลักษณ์อักษร”

อาจกล่าวได้ว่าสิทธิข้างต้นถือเป็นสิทธิทางศีลธรรมหรือธรรมสิทธิของศิลปินผู้สร้างสรรค์งานกราฟฟิตีในอันที่จะห้ามมิให้ผู้รับโอนหรือบุคคลอื่นซึ่งรับโอนงานอันมีลิขสิทธิ์จากผู้รับโอนบิดเบือน ตัดทอน ดัดแปลง ฯลฯ แก่งานนั้น ๆ จนเป็นที่เสื่อมเสียแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์งานกราฟฟิตีและสิทธินี้ย่อมคลุมไปถึงการดัดแปลง แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือแม้ทำลายทรัพย์สินอันกรรมสิทธิของตน

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, 51.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน.

2.3.4 การกระทำอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี¹⁶

การละเมิดลิขสิทธิ์ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ได้จำแนกลักษณะการละเมิดลิขสิทธิ์ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

การละเมิดลิขสิทธิ์โดยตรง ได้แก่ การทำซ้ำ ดัดแปลงโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของลิขสิทธิ์ กล่าวคือผู้สร้างสรรค์งานกราฟฟิตีมิได้ให้ความยินยอม ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ได้ให้ความคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ ตัวอย่างเช่น การนำงานกราฟฟิตีไปทำซ้ำโดยการนำไปประยุกต์จากภาพงานกราฟฟิตีไปเป็นลวดลายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบนเสื้อผ้า รองเท้า หรือแม้แต่ใช้เพื่อตั้งรูปภาพบนสมาร์ทโฟน ทั้งนี้ไม่ว่าจะนำไปบางส่วน หรือทั้งหมดโดยไม่รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ เป็นต้น

การละเมิดลิขสิทธิ์โดยอ้อม ได้แก่ การกระทำทางการค้าหรือการกระทำที่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดการละเมิดลิขสิทธิ์ที่กล่าว ข้างต้น หากผู้ใดรู้อยู่แล้ว หรือมีเหตุอันควรรู้ว่างานกราฟฟิตีนั้นได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่น และมีส่วนในการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดแก่งานกราฟฟิตีนั้น เพื่อหาผลกำไรให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ ยกตัวอย่างเช่น ผู้อื่นได้นำงานกราฟฟิตีที่ได้มีการ ทำซ้ำ ดัดแปลง โดยมีได้รับอนุญาตจากเจ้าของมาเพื่อ เสนอขาย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจะขาย เป็นต้น

ซึ่งจากการศึกษาผู้ศึกษาพบว่าศิลปินงานกราฟฟิตีถือได้ว่าเป็นงานที่ได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการกระทำละเมิดลิขสิทธิ์ภายใต้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ในประเทศไทยโดยถือเป็นงานประเภทศิลปกรรมและในกรณีที่มีผู้อื่นนำงานกราฟฟิตีไปใช้ประโยชน์โดยได้มีการกระทำครบเงื่อนไขในทั้ง 2 ประการคือ การละเมิดลิขสิทธิ์โดยตรง และการละเมิดลิขสิทธิ์โดยอ้อม หากมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานกราฟฟิตีโดยไม่ได้รับอนุญาต ให้ถือว่าการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำ ได้แก่ การทำซ้ำหรือดัดแปลง การเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยเหตุที่งานกราฟฟิตี

2.3.5 ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้บัญญัติถึงข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์โดยมีหลักการสำคัญที่จะไม่ถือว่าการผิดต่าง ๆ ที่เข้าข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งมีเงื่อนไข 2 ประการ ได้แก่

ประการแรก การใช้งานลิขสิทธิ์นั้นต้องไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์

ประการที่สอง การใช้งานลิขสิทธิ์นั้นต้องไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, 75.

ซึ่งเมื่อหากได้พิจารณาถึงหลักข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้ หากปรากฏว่าได้มีการนำงานกราฟฟิตี้มาทำซ้ำ ดัดแปลง ใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ทั้งนี้ไม่ว่าในกรณีใดก็ตามถ้าเข้าเงื่อนไขในทั้งสองประการนั้นผู้ศึกษาพบว่าหากปรากฏว่ามีบุคคลอื่นนำงานกราฟฟิตี้ไปใช้ประโยชน์ตามที่กฎหมายได้กำหนดยกเว้นไว้ในกรณีข้างต้น ถึงแม้ว่าเจ้าของงานกราฟฟิตี้ไม่ได้อนุญาตให้ใช้สิทธิ์ก็ตาม แต่กฎหมายบัญญัติมิให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

2.4 สภาพปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้

ในบทหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงสภาพปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้กับกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศไทยว่ามีการให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับสภาพปัญหาในงานกราฟฟิตี้มากน้อยเพียงใดโดยแยกเป็น 3 กรณี ดังนี้

2.4.1 ปัญหาการสร้างงานกราฟฟิตี้โดยชอบด้วยกฎหมาย

ประเด็นปัญหาการสร้างงานกราฟฟิตี้ผู้วิจัยพบว่าในการสร้างงานสรรค์ผลงานกราฟฟิตี้ที่มีลักษณะการริเริ่มสร้างสรรค์บนกำแพงที่มีความแตกต่างจากงานประเภทอื่น ๆ ซึ่งหากปรากฏว่าการสร้างสรรค์งานของศิลปินได้ประพาสพื้นที่ที่อาจจะเป็นของศิลปินเอง หรือพื้นที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่ได้สร้างงานกราฟฟิตี้ผลจะเป็นเช่นไรหากมีผู้อื่นนำงานกราฟฟิตี้ไปทำซ้ำ ดัดแปลง ใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ งานดังกล่าวจะเป็นงานที่ได้รับการปกป้องและคุ้มครองจากการกระทำที่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ภายใต้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ในประเทศไทยหรือไม่ และจะมีการคุ้มครองในรูปแบบใดเพื่อที่จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะเนื่องจากที่กล่าวข้างต้นงานกราฟฟิตี้ยังมิได้มีการกล่าวถึงประเด็นปัญหาดังกล่าวในกรณีที่งานกราฟฟิตี้ที่ได้ริเริ่มสร้างสรรค์โดยชอบด้วยกฎหมาย

2.4.2 ปัญหาการเข้าถึงงานกราฟฟิตี้ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์

ประเด็นปัญหาการคุ้มครองงานกราฟฟิตี้ผู้วิจัยพบว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศไทยงานศิลปะกราฟฟิตี้ ที่ปรากฏส่วนใหญ่มักอยู่บนที่สาธารณะ และหากเป็นกรณีที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ พบว่าจะต้องมีการแสดงออกมาจากผู้สร้างสรรค์ กล่าวคือ งานกราฟฟิตี้อันมีลิขสิทธิ์ที่ปรากฏอยู่บนที่สาธารณะนั้นไม่จำเป็นต้องไปจดทะเบียนที่สำนักงานลิขสิทธิ์หรือต้องมีการพิมพ์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อจะได้รับความคุ้มครองแต่อย่างใด เพราะหากพิจารณาจากข้อกำหนดลิขสิทธิ์ ทั้งในประเทศไทย มีการบัญญัติให้ความคุ้มครองถึงเรื่องงานอันมีลิขสิทธิ์ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ไว้ในมาตรา 32 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องเป็นการนำงานดังกล่าวมาใช้โดยมิใช่เพื่อการพาณิชย์และมีให้ขัดต่อการแสวงหาผลประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์จากประเด็นดังกล่าว หากเป็นกรณีที่ผู้อื่นประสงค์ที่จะเข้าถึงงานกราฟฟิตี้โดยนำงานดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เพื่อการพาณิชย์ และเพื่อแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองนั้น ในประเทศไทยในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ยังมิได้มีการบัญญัติไว้ถึงการเข้าถึงงานศิลปกรรมในลักษณะดังกล่าว จะมีเพียงแต่บทบัญญัติที่ถึงการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ใน

พฤติการณ์พิเศษ ในมาตรา 54¹⁷ ซึ่งก็มีเงื่อนไขข้อจำกัดอยู่แค่เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน หรือ ค้นคว้า ที่มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาทำไร และเฉพาะการเข้าถึงงานในรูปแบบของสิ่งพิมพ์ เท่านั้น มิได้ตีความไปถึงการนำงานศิลปกรรม

นอกจากนี้ประเทศไทยยังขาดหน่วยจัดเก็บข้อมูลสำหรับงานประเภศิลปกรรมที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ไว้โดยเฉพาะในการที่จะเข้าถึงข้อมูล และเงื่อนไขในการนำมาใช้ประโยชน์อีกด้วย

ดังนั้นจึงทำให้จำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาถึงปัญหาดังกล่าวข้างต้นอันอาจเกิดในอนาคต เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งผู้ที่สร้างสรรค์งานกราฟฟิต์ และผู้อื่นที่เจอนำงานกราฟฟิต์ที่ไม่ปรากฏชื่อไปใช้เพื่อแสวงหาประโยชน์

2.4.3 ปัญหาความคุ้มครองสิทธิของผู้สร้างสรรค์งานกราฟฟิต์ที่ปรากฏบนทรัพย์สิน

สาธารณะและทรัพย์สินส่วนบุคคล

จากการศึกษางานกราฟฟิต์ พบว่า งานกราฟฟิต์จำนวนมากไม่น้อยที่ปรากฏอยู่บนที่สาธารณะ และปรากฏบนทรัพย์สินส่วนบุคคลทำให้เกิดประเด็นปัญหาการสร้างงานบนการละเมิดทรัพย์สินส่วนบุคคลอื่นหรือทรัพย์สินสาธารณะ หากพิจารณาแล้วเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบนความสัมพันธ์ที่เกาะเกี่ยวระหว่างกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายอื่นกล่าวคือ ในการสร้างสรรค์ผลงานกราฟฟิต์เมื่อได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ แต่หากเป็นการริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานโดยละเมิดกฎหมายอื่นโดยทำให้ต่อกำแพงอันมิใช่ของตนเอง ถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ทำให้เสียทรัพย์สิน ซึ่งในกรณีปัญหาทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิที่ตนควรจะได้รับ ไม่ว่าจะเป็นทั้งเจ้าของทรัพย์สิน หรือ ผู้สร้างสรรค์งานกราฟฟิต์ และในทั้งสองกรณีก็ล้วนแล้วแต่จะเรียกใช้สิทธิอันเป็นประโยชน์ของตนในการใช้สิทธิเรียกร้อง จึงก่อให้เกิดปัญหาวางานกราฟฟิต์ดังกล่าวควรที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์หรือไม่ในกรณีที่ได้มีการริเริ่มสร้างสรรค์บนพื้นสาธารณะ และพื้นที่ส่วนบุคคลที่ผู้สร้างสรรค์ไม่มีอำนาจที่จะกระทำ ดังนั้นเพื่อเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องทำการศึกษาถึงปัญหาดังกล่าวต่อไป

สรุป

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีกับหลักเหตุผลเกี่ยวกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ และความเป็นมาในงานลิขสิทธิ์กำพไร พบว่า รูปแบบและลักษณะของงานกราฟฟิต์ มีประวัติความเป็นมาจากเมืองฟิลาเดลเฟียในรัฐเพนซิลเวเนีย สหรัฐอเมริกา จากนั้นจึงแพร่หลายในนิวยอร์กช่วงยุคคริสต์ทศวรรษที่ 60 จนได้รับความนิยมแพร่หลายไปในหลากหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยที่ได้รับอิทธิพลดังกล่าวที่สะท้อนจากภาพยนตร์และสื่อดิจิทัลต่าง ๆ ในยุคโซเชียลเน็ตเวิร์ค นอกจากนี้ผู้วาดผลงานกราฟฟิต์เหล่านี้ หากผลงานโดดเด่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว รูปแบบแปลกใหม่ไม่เหมือนใคร จะสามารถสร้าง

¹⁷ มาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537.

สรรค์เป็นผลงานศิลปะรูปหนึ่ง และถูกนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ ปัจจุบันการที่อิทธิพลของอินเทอร์เน็ตได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของประชาชน จึงไม่น่าแปลกใจที่ว่าทุกคนอาจเคยเห็นผลงานกราฟฟิตี้ที่ถูกประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ อาทิเช่น การสกรีนลงบนเสื้อยืด หรือเป็นภาพปกหน้าจอโทรศัพท์ต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าศิลปินผู้สร้างสรรค์หากได้มีการสร้างงานกราฟฟิตี้โดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งก็คือ การสร้างสรรค์แสดงออกซึ่งความคิด และได้กระทำลงบนกำแพงพื้นที่ ๆ ได้รับอนุญาต หรือพื้นที่ ๆ ศิลปินเจ้าของเองงานดังกล่าวก็จะได้รับความปกป้องคุ้มครองงานกราฟฟิตี้ภายใต้การคุ้มครองของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เพราะงานกราฟฟิตี้นั้น จัดอยู่ในประเภทของงานศิลปกรรม อยู่ในงานจิตรกรรม แต่อย่างไรก็ตามมีกรณีที่ภาพงานกราฟฟิตี้ก่อให้เกิดประเด็นปัญหาได้คือ ในกรณีแรก การไม่ปรากฏตัวผู้สร้างสรรค์งานกราฟฟิตี้ และในกรณีที่สอง คือกรณีที่ทราบถึงผู้สร้างสรรค์ แต่ได้มีการริเริ่มสร้างสรรค์บนการละเมิดทรัพย์สินสาธารณะและทรัพย์สินส่วนบุคคลซึ่งรายงานการศึกษาฉบับนี้จะกล่าวถึงในบทที่ 3 เกี่ยวกับประเด็นของการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์หรือก็คือผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์นั้นขึ้นมาเพื่อให้คุณค่ากับต้นทุนที่บุคคลผู้นั้นคิดค้นและลงทุนไปกับการคิดสร้างสรรค์ผลงานอันมีลิขสิทธิ์ รวมถึงศึกษาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์อย่างไรบ้าง เพราะเป็นสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่า หลักกฎหมายต่อการให้ความคุ้มครองงานสร้างสรรค์จะสามารถนำมาปรับใช้ต่อการให้ความคุ้มครองงานกราฟฟิตี้ได้หรือไม่

เนื่องจากงานภาพกราฟฟิตี้ส่วนใหญ่ที่กล่าวข้างต้นนั้น มักจะไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ผลงาน และมีการริเริ่มสร้างสรรค์ลงบนทรัพย์สินของผู้อื่น ดังนั้นรายงานการศึกษาฉบับนี้จึงจะทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้ตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ โดยดำเนินการศึกษาหลักการทางกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ถึงการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ต่องานสร้างสรรค์กราฟฟิตี้ในบทต่อไป

บทที่ 3

การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีตามกฎหมายต่างประเทศ

การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีตามกฎหมายต่างประเทศครั้งนี้ รายงานการศึกษานี้ได้ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีตามกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศโดยปรากฏรายละเอียดผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

3.1 การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีตามความตกลงระหว่างประเทศ

การศึกษานี้ รายงานการศึกษานี้ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีตามความตกลงระหว่างประเทศ โดยทำการศึกษาถึงอนุสัญญากรุงเบอร์นว่าด้วยความคุ้มครองงานวรรณกรรม และงานศิลปกรรม (Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works)¹ และลิขสิทธิ์กำพร้าหรืองานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ (Orphan Work) ดังปรากฏรายละเอียดโดยสังเขป ดังนี้

อนุสัญญากรุงเบอร์นมีหลักการสำคัญซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติตามสนธิสัญญา 3 ประการดังนี้

1) หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) เป็นการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ทุกสัญชาติ หากงานสร้างสรรค์ชิ้นนั้นถูกสร้างขึ้นในประเทศที่เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์น การคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นต้องได้รับมาตรฐานเดียวกันกับที่ให้ความคุ้มครองกับเจ้าของลิขสิทธิ์ชาติตนเอง

2) หลักการคุ้มครองโดยอัตโนมัติและปราศจากแบบพิธี (Automatic Protection) การที่เจ้าของลิขสิทธิ์นั้นสร้างงานอันมีลิขสิทธิ์ขึ้นมา ไม่ว่าจะรูปแบบใดตามขอบเขตและประเภทของอนุสัญญากรุงเบอร์นก็ตาม เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่จำเป็นต้องไปจดทะเบียนหรือต้องนำฝากสำเนาให้กับหน่วยงานของรัฐ เพราะเจ้าของลิขสิทธิ์นั้นได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์โดยปราศจากเงื่อนไขและปราศจากค่าใช้จ่ายใด ๆ ดังนั้นอาจกล่าวได้เป็นการคุ้มครองโดยอัตโนมัติและปราศจากแบบพิธี และไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

3) หลักการมาตรฐานขั้นต่ำ หลักการนี้เป็นข้อตกลงของหลักการต่าง ๆ ถือว่าเป็นหลักการขั้นพื้นฐาน เพราะหลักการนี้ประเทศภาคีในอนุสัญญากรุงเบอร์นนั้น จำเป็นต้องยอมรับและผูกพันกับ

¹ Ricketson, S., *Berne convention for the protection of literary and artistic works: 1886-1986*, (London: Centre for Commercial Law Studies, Queen Mary College: Kluwer, 1987).

การออกกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศของตนตามขอบเขตของอนุสัญญากรุงเบอร์น์ ห้ามน้อยกว่าขอบเขตที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงเบอร์น์แต่มากกว่าได้

3.1.1 อนุสัญญากรุงเบอร์น์ว่าด้วยความคุ้มครองงานวรรณกรรมและงานศิลปกรรม (Berne Convention for the protection of Literary and Artistic Works)²

อนุสัญญากรุงเบอร์น์เป็นความตกลงระหว่างประเทศด้วยรูปแบบของพหุภาคีที่มีอายุความตกลงยาวนานมากกว่าร้อยปี ซึ่งเป็นการกำเนิดมาจากความต้องการที่จะปกป้องผลประโยชน์ของผู้คิดค้นและสร้างสรรค์ในทวีปยุโรป ต่อเนื่องจนพัฒนาต่อยอดเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน พร้อมกับการขยายขยายความคุ้มครองไปสู่ประเภทของงานประเภทอื่น ๆ ตามลำดับ ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับอนุสัญญากรุงเบอร์น์ดังกล่าว รายงานการศึกษาฉบับนี้ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติม เริ่มต้นจากประวัติความเป็นมา หลักการสำคัญของอนุสัญญากรุงเบอร์น์ และบทบัญญัติการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานออกแบบศิลปกรรม ตามลำดับ

อนุสัญญากรุงเบอร์น์ถูกบัญญัติขึ้นภายในศตวรรษที่ 18 จากการที่มีพบว่ามีกรณีละเมิดลิขสิทธิ์ในต่างประเทศ อาทิเช่น การที่มึงงานสร้างสรรค์ที่ถูกคิดค้นภายในประเทศอังกฤษที่มีสิทธิได้รับความคุ้มครองเพียงแต่ภายในเฉพาะประเทศอังกฤษเท่านั้น หากงานสร้างสรรค์นั้นถูกละเมิดลิขสิทธิ์ในต่างประเทศ ก็จะไม่สามารถเอาผิดใด ๆ กับผู้ละเมิดได้ ดังนั้นจุดประสงค์ของอนุสัญญากรุงเบอร์น์นี้จึงมีขึ้นเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์แก่งานวรรณกรรมและศิลปกรรม ด้วยความร่วมมือของ 3 หน่วยงานหลัก ประกอบด้วย 1) Societe des gens de letter⁴ และ 2) Association Littéraire et Artistique Internationale (ALAI)⁵ ภายใต้การผลักดันของ Victor Hugo¹ และ 3) Boersen-verein der deutschen Budhandler⁶ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าทั้ง 3 หน่วยงานดังกล่าวนี้ได้ร่วมกันผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานวรรณกรรมและศิลปกรรมในระหว่างประเทศ โดยมีสาระสำคัญของอนุสัญญากรุงเบอร์น์ คือ การที่ผู้สร้างสรรค์ไม่ว่าจะมีสัญชาติใดก็

² Ibid.

³ Ibid, 171.

⁴ De Vattel, E., *Le droit des gens: Ou principes de la loi naturelle, appliqués à la conduite et aux affaires des nations et des souverains* No. 4, (Washington: Carnegie institution of Washington, 1916).

⁵ Cavalli, J., *La genèse de la convention de berne pour la protection des oeuvres littéraires et artistiques du 9 septembre 1886*, (Lausanne: Lausanne, 1986), 158.

⁶ Schmidtchen, G., *Lesekultur in deutschland 1974: Soziologische Analyse des buchmarktes für den börsenverein des deutschen buchhandels*, (Berlin, Germany: Buchhändler-Vereinigung, 1974).

ตามแต่ที่ปรากฏว่าได้สร้างสรรค์งานชิ้นนั้น อีกทั้งมีการโฆษณางานในประเทศที่เข้าร่วมเป็นภาคีสันติสัญญากรุงเบอร์นเรียบร้อยแล้ว ผู้สร้างสรรค์นั้นย่อมสมควรจะได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในประเทศภาคีอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้ตามมาตรฐานที่จะคุ้มครองลิขสิทธิ์ที่พึงมีแก่ผู้สร้างสรรค์ดังกล่าวนั้น จะต้องมีความเท่าเทียมกันกับผู้สร้างสรรค์ที่มีสัญชาติของประเทศภาคีแห่งนั้นเองด้วย ซึ่งต่อมาได้มีการพัฒนาอนุสัญญากรุงเบอร์นมากขึ้น โดยพัฒนาให้เป็นกรอบความตกลงระหว่างประเทศที่จะให้ความคุ้มครองงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาหลายประเภทมากขึ้น เช่น สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า และการออกแบบอุตสาหกรรม⁷

ต่อมาตามปรากฏตามอนุสัญญากรุงเบอร์นในปี ค.ศ. 1886 ได้บัญญัติไว้ถึงงานที่มีความคล้ายคลึงกับงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ในลักษณะผู้สร้างสรรค์ที่ใช้นามแฝงไว้ 2 มาตราคือ มาตรา 7(3) ว่าด้วยเรื่องของอายุความคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ในนามแฝงว่ามีอายุห้าสิบปีนับจากเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยถูกต้อง แต่หากปรากฏทราบว่าเป็นผู้ใดก็ให้การอายุความคุ้มครองนั้นตลอดชีวิตและบวกไปอีกห้าสิบปีหลังจากที่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย มาตรา 15(3) ว่าด้วยเรื่องของสิทธิในการปกป้องคุ้มครองงานของผู้สร้างสรรค์ในนามแฝงโดยมาตราดังกล่าวนี้อันได้บัญญัติในกรณีที่มีผู้ที่นำงานของผู้สร้างสรรค์ไปพิมพ์จะเป็นตัวแทนในการปกป้องสิทธิของผู้สร้างสรรค์ในนามแฝงนั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตามสิทธิของผู้ที่พิมพ์จะหมดไปหากมีการปรากฏตัวของผู้สร้างสรรค์ได้ และในกรณีที่มิได้ปรากฏตัวผู้สร้างสรรค์ในนามแฝง แต่สามารถระบุได้ถึงสัญชาติที่ได้เป็นภาคีสมาชิกประเทศนั้น ๆ สามารถตั้งตัวแทนเพื่อปกป้องสิทธิดังกล่าวได้

จนกระทั่งเมื่ออนุสัญญากรุงเบอร์นได้ถูกพัฒนาให้ครอบคลุมการคุ้มครองในหลากหลายประเภท เพราะหลังจากมีการแก้ไขอนุสัญญากรุงเบอร์นหลายครั้ง แต่ก็เกินไปเพื่อเพิ่มขอบเขตการให้ความคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ โดยเฉพาะการแก้ไขครั้งล่าสุดเมื่อปี ค.ศ. 1967 และ 1971 ที่ประชุมได้ขยายขอบเขตของในประเด็นเกี่ยวกับธรรมชาติของผู้สร้างสรรค์ และจากการศึกษาค้นคว้าของบทบัญญัติการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานออกแบบศิลปกรรมตามอนุสัญญากรุงเบอร์นนั้น รายงานการศึกษานี้พบว่าสำหรับงานออกแบบศิลปกรรมอย่างงานกราฟฟิค ถือเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามอนุสัญญากรุงเบอร์น กล่าวคือ เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามรูปแบบของการออกแบบที่ถือเป็นงานศิลปะ ประยุกต์ทางอุตสาหกรรมชนิดหนึ่งหรือเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ในงานแผนกศิลปะ อีกทั้งยังเป็นผลมา

⁷ Ibid.

⁸ ชลธิศ ศรีไทย, ปัญหาการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2552).

จากอนุสัญญากรุงเบอร์นจำนวน 2 ฉบับด้วยกัน กล่าวคือ ฉบับปี ค.ศ. 1907 และ ค.ศ. 1971 เพราะตามบทบัญญัติของอนุสัญญากรุงเบอร์น ปี ค.ศ. 1907 พบว่า⁹ การออกแบบศิลปกรรมนั้นถือเป็น การออกแบบเพื่อการอุตสาหกรรมรูปแบบหนึ่ง จึงย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศที่เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญากรุงเบอร์น เพราะแต่ละประเทศที่เข้าร่วมเป็น ประเทศภาคีสมาชิกนั้นย่อมมีสิทธิออกกฎหมายลิขสิทธิ์ของตน แต่ต้องสอดคล้องกับอนุสัญญากรุง เบอร์น อีกทั้งจะต้องเป็นการรองรับการออกแบบศิลปประยุกต์ตามความเหมาะสม ซึ่งการออกแบบ ศิลปกรรมถือได้ว่าเป็นงานออกแบบศิลปะทางอุตสาหกรรมที่มีการออกแบบและเพิ่มลวดลายลงบน ศิลปกรรม ดังนั้นจึงเข้าข่ายของงานศิลปประยุกต์ในทางอุตสาหกรรม

นอกจากนี้หากพิจารณาจากอนุสัญญากรุงเบอร์นฉบับปี ค.ศ. 1971 จะพบว่า การคุ้มครอง ลวดลายบนศิลปกรรมนั้น เป็นการคุ้มครองในฐานะของงานศิลปกรรมรูปแบบหนึ่ง เพราะจาก การศึกษาของรายงานการศึกษาฉบับนี้ สามารถสรุปได้ว่า งานลิขสิทธิ์ที่อนุสัญญากรุงเบอร์นให้ความ คุ้มครองนั้นเป็นงานที่ต้องอยู่ในขอบเขตของงานวรรณกรรมและศิลปกรรมตาม¹⁰

จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าว ทำให้สามารถสรุปความหมายที่อนุสัญญากรุงเบอร์นให้ความ คุ้มครองงานกราฟฟิคว่าถือเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้รับความคุ้มครองในประเภทงานศิลปกรรมโดยไม่ ว่างานดังกล่าวจะอยู่ในขอบข่ายของงานรูปแบบใดก็ตาม ดังนั้นการออกแบบศิลปกรรม จึงเป็นงานที่ ได้รับการคุ้มครองตามอนุสัญญากรุงเบอร์น ฉบับปี ค.ศ. 1907 และ ค.ศ. 1971 เพราะอนุสัญญากรุง เบอร์นได้ให้ความหมายอย่างกว้างไว้ อันเป็นประโยชน์ต่อผู้คิดค้นและผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์

3.2 การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีตามกฎหมายต่างประเทศ

3.2.1 การคุ้มครองกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายลิขสิทธิ์ที่ให้ความคุ้มครองงานกราฟฟิตีในประเทศสหรัฐอเมริกาได้แก่ Copyright Act 1976 และนอกจากนี้กฎหมายของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้าง สรรค์แล้วนั้น พบว่ามีการร่างเป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้าง สรรค์ไว้ ได้แก่ Orphan Works Act of 2008 (HR 5889)¹¹ ซึ่งมีรายละเอียดสาระสำคัญที่ให้ความคุ้มครองงาน อันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นรายงานการศึกษาฉบับนี้ได้ทำการสรุป

⁹ Keith, A. B., *The Belgian Congo and the Berlin Act*, (n.p.: Clarendon Press, 1919).

¹⁰ Dinwoodie, G. B., "Architecture of the international intellectual property system", *The Chi-Kent L. Rev.* 77(2001): 993.

¹¹ Van Gompel, S., & Hugenholtz, P. B., "The orphan works problem: The copyright conundrum of digitizing large-scale audiovisual archives, and how to solve it", *Popular Communication* 8, 1(2010): 61-71.

เกี่ยวกับสาระสำคัญดังกล่าว เพื่อนำมาปรับใช้เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองงานกราฟฟิค ดังปรากฏรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1.1 หลักทั่วไปของการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิคของประเทศ

สหรัฐอเมริกา

ตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกานั้น พบว่า มีการนำกฎหมายมาปรับใช้ในข้อพิพาทเกี่ยวกับงานกราฟฟิคอันมีลิขสิทธิ์โดยสามารถพิจารณาได้จาก Copyright Act 1976 และร่างพระราชบัญญัติงานอันมีลิขสิทธิ์แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ Orphan Works Act of 2008, (HR 5889) ที่จะมีการกล่าวถึงประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน โดยมีหลักทั่วไปที่ระบุเกี่ยวกับลักษณะการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ ระยะเวลาการให้ความคุ้มครอง ตลอดจนบทลงโทษกรณีเกิดการละเมิดลิขสิทธิ์ โดยพิจารณาได้จาก งานที่ได้รับความคุ้มครองต้องเป็นงานที่สมบูรณ์ โดยต้องเป็นงานที่ได้รับความคุ้มครองอยู่ในขอบข่ายของกฎหมายรับรองและการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์จะต้องเป็นมาตรฐานเดียวกัน อีกทั้งต้องเป็นไปตามหลักสากล มีการให้ความคุ้มครองแต่ไม่เป็นการคุ้มครองในส่วนของกระบวนการในการคิดหรือการสร้างสรรค์ผลงาน ตลอดจนงานนั้นจะต้องไม่ใช่งานที่กระทบกระเทือนถึงงานของสร้างสรรค์ของผู้อื่น และบทบัญญัติดังกล่าวนี้ จะให้ความคุ้มครองหลักประกันที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นและต้องเป็นสิ่งที่สามารถควบคุมจัดการได้โดยง่าย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) ลักษณะของงานที่ได้รับความคุ้มครอง¹²

งานที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้มาตรา 10 ของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา มีดังต่อไปนี้ งานวรรณกรรม, งานดนตรีกรรม, งานนาฏกรรม, Pantomimes and Choreographic Works, งานภาพวาด, กราฟฟิก และแกะสลัก (Pictorial, Graphic, and Sculptural Works), งานภาพยนตร์และงานโสตทัศนวัสดุอื่น, งานสิ่งบันทึกเสียง, งานสถาปัตยกรรม, งานประเพณี Derivative Works, โปรแกรมคอมพิวเตอร์

นอกจากนี้หลักการสำคัญของกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศสหรัฐอเมริกาจะให้ความคุ้มครองถึงการแสดงออกซึ่งความคิดมิได้ให้ความคุ้มครองแต่เพียงความคิด กล่าวคือ พิจารณาในกรณีของงานกราฟฟิคถือว่าเป็นงานสร้างสรรค์ที่ศิลปินผู้สร้างงานได้มีกระบวนการคิดและแสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์ผลงานนั้นบนกำแพง

¹² กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของต่างประเทศ [Online], 2558. แหล่งที่มา https://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=705&Itemid=160.

ประการต่อมากฎหมายยังได้มีการกำหนดแยกความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ กับความเป็นผู้ครอบครองงานอันมีลิขสิทธิ์ออกจากกัน ซึ่งหากปรากฏว่ามีการโอนงานกราฟฟิคที่มีลิขสิทธิ์อยู่ ผู้ที่ครอบครองงานนั้นมิได้ถือว่าเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ เว้นแต่ได้มีการตกลงโอนลิขสิทธิ์ไปด้วยและการตกลงดังกล่าวจะสมบูรณ์ได้จะต้องทำเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อของเจ้าของลิขสิทธิ์กับผู้ครอบครองงานกราฟฟิคนั้นด้วย

ดังนั้นลักษณะของงานกราฟฟิคจึงถือเป็นงานที่ได้รับการปกป้องคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งถือเป็นงานภาพวาดที่ได้มีการแสดงออกซึ่งความคิด และปรากฏว่าการสร้างงานนั้นครบทุกเงื่อนไขการได้รับความคุ้มครอง

2) สิทธิของผู้ทรงสิทธิ

เจ้าของลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิคได้รับความคุ้มครอง มีสิทธิแต่ผู้เดียวในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) ทำซ้ำงานในรูปแบบสำเนา หรือการบันทึกเสียง
- (2) ทำงานประเภท Derivative โดยอาศัยงานที่สร้างสรรค์ขึ้น
- (3) แจกจ่ายงานที่ทำซ้ำ หรืองานที่บันทึกเสียงของงานที่สร้างสรรค์ขึ้นต่อ

สาธารณชน โดยการขาย หรือการโอนความเป็นเจ้าของ หรือการให้เช่า หรือการให้ยืม

เมื่อพิจารณาถึงเงื่อนไขในสิทธิของผู้ทรงสิทธิหากมีผู้ใดนำงานกราฟฟิคไป กระทำการต่าง ๆ ตามเงื่อนไขทั้ง 3 ประการนี้โดยไม่ได้ขออนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ คือศิลปิน การกระทำนั้นถือได้ว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์งานกราฟฟิคในประเทศสหรัฐอเมริกา

แต่อย่างไรก็ตามได้มีข้อกำหนดเงื่อนไขในการนำงานกราฟฟิคไปกระทำบางประการที่กฎหมายลิขสิทธิ์ประเทศสหรัฐอเมริกาสัญญัติไว้เป็นบทยกเว้นมิให้ถือว่าการกระทำดังกล่าวถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ดังต่อไปนี้

3) ข้อยกเว้นในเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์

การกระทำดังต่อไปนี้ในกฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกามิให้ถือว่าเป็นการกระทำละเมิดลิขสิทธิ์

- (1) การค้นคว้าวิจัย หรือศึกษางานกราฟฟิคโดยไม่ได้แสวงหากำไร
- (2) การใช้งานกราฟฟิคลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ส่วนตัว หรือเพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือเพื่อครอบครัวหรือญาติสนิท
- (3) ดิจิม วิจัย หรือ แนะนำผลงานกราฟฟิคโดยมีการรับรู้ถึงการเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ของงานนั้น

(4) ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดงหรือทำให้ปรากฏเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของศาลหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายหรือทำรายงานพิจารณาดังกล่าว

(5) ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏ เพื่อประโยชน์ในการสอน อันมิใช่การทำเพื่อแสวงหากำไร

(6) ทำซ้ำ ดัดแปลงบางส่วนของงานกราฟฟิค หรือย่อ หรือทำหนังสือย่อของงานกราฟฟิคของผู้สอน หรือสถาบันศึกษาเพื่อแจกจ่ายหรือจำหน่ายให้กับนักเรียนในห้องเรียน หรือสถาบันการศึกษา

(7) นำงานกราฟฟิคอันมีลิขสิทธิ์ไปใช้สำหรับการตอบคำถามในการสอน โดยไม่แสวงหากำไร ป้องกันเจ้าหน้าที่มิให้ต้องรับผิดชอบสำหรับความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของรัฐบาลกลาง

ทั้งหมดข้างต้นนี้ จะต้องพิจารณาว่า เป็นการใช้ลิขสิทธิ์อย่างเป็นธรรมหรือไม่ ซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในแต่ละกรณีไป

หากพิจารณา สามารถสรุปได้ว่ากฎหมายลิขสิทธิ์สหรัฐอเมริกาได้ให้ความคุ้มครองถึงงานกราฟฟิค ซึ่งหากมีผู้ใดนำงานดังกล่าวมาทำซ้ำ ดัดแปลง นำมาเผยแพร่เพื่อประโยชน์โดยมิได้มีการรับรู้ถึงการเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ อาจจะทำให้ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิคได้

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับงานมีลิขสิทธิ์แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์อย่างชัดเจน โดยสามารถวิเคราะห์ได้จากบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการที่จะอนุญาตให้ผู้ที่จะใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ได้ โดยไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ โดยสามารถพิจารณาจากบัญญัติมาตรา 108 (h), มาตรา 115 (b), มาตรา 504 (c), มาตรา 504 (c)(2) เป็นต้น เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวนี้เป็นกฎหมายที่กล่าวได้ว่า เป็นต้นแบบของร่างกฎหมายในเรื่องงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ โดยเฉพาะมาตรา 115 ที่มีการบังคับใช้เรื่อยมากับงานอันมีลิขสิทธิ์แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์

อาจกล่าวได้ว่า ความหมายของงานกราฟฟิคอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาแล้ว แม้ว่าจะไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับความหมายของงานอันมีลิขสิทธิ์แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ไว้อย่างชัดเจนโดยตรง แต่ก็พอจะแปลความได้จากพระราชบัญญัติงานอันมีลิขสิทธิ์แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ได้ว่า เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ที่มีผู้สร้างสรรค์ขึ้น แต่ไม่อาจจะระบุตัวผู้สร้างสรรค์หรือหาที่อยู่ของผู้สร้างสรรค์เพื่อขออนุญาตลิขสิทธิ์ได้

3.2.1.2 ปัญหาข้อจำกัดสิทธิการคุ้มครองงานกราฟฟิค

จากการวิเคราะห์ขอบเขตของงานกราฟฟิคอันมีลิขสิทธิ์แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ รายงานการศึกษานี้พบว่า มีขอบเขตจำกัดอยู่ที่รูปแบบของการให้ความคุ้มครองที่กฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้ให้กับผู้สร้างสรรค์ในงานดั้งเดิมของผู้สร้างสรรค์ ซึ่งงานกราฟฟิคเป็นส่วนหนึ่งของ

ศิลปกรรม ซึ่งสามารถได้รับความคุ้มครอง แม้ว่างานกราฟฟิติดังกล่าวยังไม่ได้มีการโฆษณา ตลอดจนงานกราฟฟิติดังกล่าวได้รับการโฆษณาไปแล้ว ย่อมอยู่ภายใต้การให้ความคุ้มครองตามมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งงานกราฟฟิติดังกล่าวมีลิขสิทธิ์แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์นั้นย่อมเป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับคุ้มครองตามมาตรา 10 นี้ด้วยเช่นกัน

3.2.1.3 ปัญหาการคุ้มครองงานกราฟฟิติดังกล่าวที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์

สำหรับปัญหาการคุ้มครองงานกราฟฟิติดังกล่าวที่ไม่ปรากฏเจ้าของนั้น ปัจจุบันได้มีการร่างกฎหมายให้ความคุ้มครองแม้จะยังไม่มีมีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการ แต่หากมีกรณีพิพาทเกิดขึ้นกับงานกราฟฟิติดังกล่าวมีลิขสิทธิ์แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ดังกล่าว สามารถนำบทบัญญัติในกฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกา มาตรา 108 (h) ว่าด้วยข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ การทำซ้ำจากผู้ใช้งานในห้องสมุดมาใช้บังคับได้ตามกรณี

ซึ่งมาตรา 108 (h) นี้ เป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ โดยการซ้ำจากผู้ใช้งานในห้องสมุดว่าไม่ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ รวมถึงลูกจ้างของห้องสมุด หากได้ทำภายในขอบเขตของการจ้างด้วยสุจริต การซ้ำจากผู้ใช้งานในห้องสมุดที่ไม่ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์สามารถพิจารณาจาก 1) ปราศจากการหาประโยชน์ในการทางการค้าไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม 2) เป็นการเผยแพร่เพื่องานอันมีลิขสิทธิ์แก่ประชาชนทั่วไป มิใช่แก่นักวิจัยหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยเท่านั้น และ 3) หากไม่พบการแจ้งเตือนการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ ถือว่าทำซ้ำหรือเผยแพร่งานอันมีลิขสิทธิ์ตามมาตรานี้ได้

นอกจากนี้ ยังพบว่ามาตรา 115 (b) ว่าด้วยขอบเขตของสิทธิแต่เพียงผู้เดียว การบังคับใช้สิทธิสำหรับงานอันมีลิขสิทธิ์ ยังบัญญัติไว้ว่า ภายใต้อำนาจของเจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้ที่ต้องการบังคับใช้สิทธิงานอันมีลิขสิทธิ์ย่อมทำได้ โดยอาจเป็นบุคคลผู้ใช้งานดังกล่าว มิใช่ประโยชน์ทางการค้า การบังคับใช้สิทธิงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าว รวมถึงไปการดัดแปลงงานนั้นด้วย แต่การดัดแปลงดังกล่าวมิให้ดัดแปลงหรือบิดเบือนจนเกินไป ทั้งนี้ยังพบว่า มาตรา 504 (c) ว่าด้วยการเยียวยาสำหรับการละเมิดลิขสิทธิ์ การคิดค่าเสียหายนั้น จะต้องรับผิดชอบตามจริง และเป็นไปตามค่าเสียหายที่กฎหมายกำหนด

3.2.2 การคุ้มครองกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศออสเตรเลีย

กฎหมายลิขสิทธิ์ของออสเตรเลียนั้น ไม่มีบทบัญญัติไว้เกี่ยวกับการเข้าถึงงานกราฟฟิติดังกล่าวมีลิขสิทธิ์แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ แต่สามารถพิจารณาได้จากบทบัญญัติที่มีอยู่ในกฎหมายลิขสิทธิ์ของออสเตรเลียในกรณีที่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์

และรวมทั้งลักษณะของงานกราฟฟิตี้ที่กฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศออสเตรเลียให้ความคุ้มครอง ดังปรากฏรายละเอียดต่อไปนี้¹³

3.2.2.1 หลักทั่วไปของการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้ของประเทศ

ออสเตรเลีย

ลิขสิทธิ์รวมไปถึง “งาน” เช่น วรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม และดนตรีกรรม และ “งานอื่นใด” (“Other Subject Matter”) เช่น งานภาพยนตร์ งานสิ่งบันทึก งานแพร่เสียงแพร่ภาพ และงานสื่อสิ่งพิมพ์ คุ้มครองนั้นรวมถึงการแสดงด้วย และโปรแกรมคอมพิวเตอร์จะได้รับความคุ้มครองดังเช่นงานวรรณกรรม¹⁴

แต่อย่างไรก็ตามการที่กฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศออสเตรเลียจะให้ความปกป้องคุ้มครองงานกราฟฟิตี้นั้นจะต้องมีลักษณะเป็นงานที่สามารถทำซ้ำได้ และจะต้องเป็นงานที่ได้มีการริเริ่มสร้างสรรค์ของศิลปินผู้สร้างสรรค์เอง อีกทั้งต้องเป็นงานที่มีการใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะ แรงงาน ผ่านการแสดงออกซึ่งความคิดของตัวผู้สร้างสรรค์เอง

งานสร้างสรรค์เกี่ยวกับงานกราฟฟิตี้ที่ได้รับความคุ้มครอง ได้แก่ งานศิลปกรรม อาทิเช่น ภาพวาด ภาพจิตรกรรม ภาพเขียน ภาพการ์ตูน ประติมากรรม งานฝีมือ ภาพวาด แผนที่ และแผนผัง

จากการพิจารณาหลักกฎหมายลิขสิทธิ์ในการให้ความคุ้มครองงานกราฟฟิตี้ในประเทศออสเตรเลีย ได้แก่ Copyright Act 1968 ผู้ศึกษาศึกษาพบว่า ศิลปะกราฟฟิตี้เป็นถืองานลิขสิทธิ์ประเภทศิลปกรรม กรณีที่มีการกระทำใด ๆ ต่องานอันมีลิขสิทธิ์โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งการกระทำดังกล่าวนั้นจะต้องเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์อีกด้วย ซึ่งแม้แต่การใช้ส่วนของงานอันมีลิขสิทธิ์โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก็อาจเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ได้ หากได้ละเมิดในส่วนที่สำคัญของงาน

ประการต่อมา กฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศออสเตรเลียยังได้มีข้อกำหนดยกเว้นในกรณีที่มิได้นำงานกราฟฟิตี้ไปใช้ประโยชน์ดังต่อไปนี้ให้ถือว่าไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์งานกราฟฟิตี้ ดังนี้ หลักการใช้งานกราฟฟิตี้อย่างเป็นธรรมกล่าวคือ การที่มีการอนุญาตนำงานกราฟฟิตี้ไปให้ผู้เขียนวิจารณ์ หรือการอนุญาตให้นักเรียน หรือนักศึกษา ใช้งานกราฟฟิตี้อันมีลิขสิทธิ์

¹³ Rimmer, M., “Robbery under arms: Copyright law and the Australia-United States free trade agreement”, **First Monday** (2006).

¹⁴ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, **กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของต่างประเทศ** [Online].

เพื่อวัตถุประสงค์ในการศึกษา หรือวิจัย รวมไปถึงการทำสำเนา โดยห้องสมุด สถาบันการศึกษา และหน่วยงานของรัฐ¹⁵

นอกจากนี้ปัญหาการเข้าถึงงานกราฟฟิตี้ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ในประเทศออสเตรเลียนั้นผู้ศึกษายังพบว่า ไม่มีบทบัญญัติที่ให้ความหมายของเกี่ยวกับงานกราฟฟิตี้อันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์แต่จากการศึกษาพบว่าสามารถใช้บทบัญญัติในกฎหมายลิขสิทธิ์มาปรับใช้ในกรณีข้อพิพาทเกี่ยวกับงานอันมีลิขสิทธิ์ในกราฟฟิตี้ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ได้

3.2.2.2 ปัญหาข้อจำกัดสิทธิการคุ้มครองงานกราฟฟิตี้ของประเทศออสเตรเลีย

จากการศึกษาวิเคราะห์ขอบเขตของกราฟฟิตี้อันมีลิขสิทธิ์แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ รายงานฉบับนี้พบว่า ข้อจำกัดของขอบเขตการให้ความคุ้มครองกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศออสเตรเลียนั้นมีความสอดคล้องกับการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา คือมีการให้ความสำคัญแก่งานดั้งเดิมของผู้สร้างสรรค์ ซึ่งยังถือได้ว่างานกราฟฟิตี้เป็นงานที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศออสเตรเลียในประเภทศิลปกรรม และจะได้รับความคุ้มครองถึงแม้ว่างานกราฟฟิตี้นั้นยังมิได้มีการโฆษณา ซึ่งยังรวมถึงงานกราฟฟิตี้ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์อีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของอายุการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งในประเทศออสเตรเลียได้กำหนดว่างานอันมีลิขสิทธิ์จะมีอายุความคุ้มครองเป็นระยะเวลา 70 ปี นับแต่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย อีกทั้งระยะเวลาการให้ความคุ้มครองดังกล่าวจะเปลี่ยนแปลงไปได้เช่นกัน โดยสามารถพิจารณาจากปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย อาทิเช่น งานนั้นได้ถูกนำออกโฆษณา นำออกแสดง นำไปแพร่ภาพ ถูกทำการบันทึก และเสนอขายในช่วงอายุที่ผู้สร้างสรรค์ยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ เช่นงานศิลปกรรมอย่างงานกราฟฟิตี้ หากงานดังกล่าวได้มีการโฆษณา ระหว่างที่ผู้สร้างสรรค์ยังมีชีวิตอยู่ ลิขสิทธิ์นั้นก็จะมีความคุ้มครองต่อไปอีก 70 ปี ดังนั้นนับจากวันสิ้นปีที่มีการประกาศโฆษณางานศิลปกรรมหรือนำงานออกแสดงงานเป็นครั้งแรก แต่หากงานนั้นไม่ได้รับการโฆษณาตลาดอายุของผู้สร้างสรรค์ อายุความคุ้มครองจะมีอยู่ตลอดไป

3.2.2.3 ปัญหาการคุ้มครองงานกราฟฟิตี้ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์¹⁶

แม้ว่าออสเตรเลียจะมีการพัฒนาการทางด้านกฎหมายลิขสิทธิ์อย่างรวดเร็วตลอดมา แต่จากการศึกษาเกี่ยวกับงานกราฟฟิตี้อันมีลิขสิทธิ์แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์นั้น รายงานการศึกษาฉบับนี้ไม่พบว่าออสเตรเลียได้มีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์เป็นลายลักษณ์อักษรแต่ประการใด ทำให้เมื่อมีกรณีพิพาทเกิดขึ้นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ

¹⁵ เรื่องเดียวกัน.

¹⁶ Hudson, E., & Kenyon, A. T., "Without walls: Copyright law and digital collections in Australian cultural institutions", *U of Melbourne Legal Studies Research Paper*, 240(2007).

งานกราฟฟิติด้านลิขสิทธิ์แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ จำเป็นต้องอิงกับบทบัญญัติในกฎหมายลิขสิทธิ์ของออสเตรเลียมาปรับใช้แทน ได้แก่ มาตรา 34 ว่าด้วยอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ที่ไม่ระบุชื่อผู้สร้างสรรค์หรือนามแฝงของผู้สร้างสรรค์ โดยมาตราดังกล่าวนี้นี้ ผู้ที่ต้องการจะเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าว จะต้องรู้รายละเอียดของงานนั้นไม่มากนักน้อย กล่าวคือ วันที่มีการโฆษณางานสร้างสรรค์นั้นเป็นครั้งแรกหรือวันที่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย เพราะจะได้ทราบถึงวันที่งานดังกล่าวสิ้นสุดอายุความคุ้มครองลิขสิทธิ์ นอกจากนี้ยังพบว่า มาตรา 219 ว่าด้วยการบังคับใช้สิทธิงานอันมีลิขสิทธิ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าถึงงานได้แจ้งความประสงค์ที่จะใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าว และการจ่ายค่าธรรมเนียมให้แก่ผู้สร้างสรรค์ แต่อย่างไรก็ตาม หากมีการกระทำตามมาตรามีปัญหาที่ไม่อาจจะระบุตัวหรือหาที่อยู่ของผู้สร้างสรรค์ได้ แม้แต่ตัวแทนก็ไม่อาจหาได้ โดยพยายามอย่างสุดความสามารถแล้ว ผู้เข้าถึงงานจำต้องยื่นคำขอไปยังสำนักงานลิขสิทธิ์ของออสเตรเลีย และทำการโฆษณาหนังสือพิมพ์ด้วย อีกทั้งต้องเก็บค่าธรรมเนียมตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้ จนกว่าผู้สร้างสรรค์จะมาขอรับเอาไป โดยให้ถือว่าผู้เข้าถึงงานเป็นหนี้ค่าใช้สิทธิต่อผู้สร้างสรรค์ผลงานอันมีลิขสิทธิ์นั้น

3.3 กรณีศึกษาประเด็นข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับงานกราฟฟิตี

3.3.1 กรณีศึกษา Anasagasti v. American Eagle Outfitters Inc., case number 1:14-cv-05618,

กรณี David Anasagasti ศิลปินกราฟฟิตีผู้มีชื่อเสียงจากเมืองไมอามี ซึ่งเขาเป็นที่รู้จักกันในนามของ “Ahol Sniffs Glue” อีกด้วย เดวิดนั้นโด่งดังมาจากการวิจารณ์และการเรียกร้องเกี่ยวกับคดีการถูกละเมิดลิขสิทธิ์จากผลงานกราฟฟิตีของเขาจากอเมริกันโอเกิ้ลที่มีการละเมิดลิขสิทธิ์นำภาพกราฟฟิตีไปโฆษณาโดยไม่ได้รับอนุญาตและปราศจากการระบุถึงแหล่งที่มา แม้ว่าจะมีการยุติคดีด้านลิขสิทธิ์เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 2013 ที่เขายื่นฟ้องร้องต่อ American Eagle Outfitters ในเขตใต้ของนิวยอร์ก ในเดือน กรกฎาคม ค.ศ. 2014 หลังจากที่ภาพจิตรกรรมฝาผนังชื่อ Ocean Grown ของเขา ได้ถูกนำไปใช้เป็นพื้นหลังในภาพที่ใช้ในการโฆษณาของ American Eagle ซึ่งต่อมา ภาพถ่ายนี้ได้ถูกคัดลอก และนำไปใช้อย่างถาวรบนเว็บไซต์ของ American Eagle และตามร้านค้าสาขาต่าง ๆ ทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมิได้รับการยินยอมจากผู้สร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 3.1: รูปของศิลปินกราฟฟิตี้ David Anasagasti และผลงานกราฟฟิตี้ในกรณีข้อพิพาท

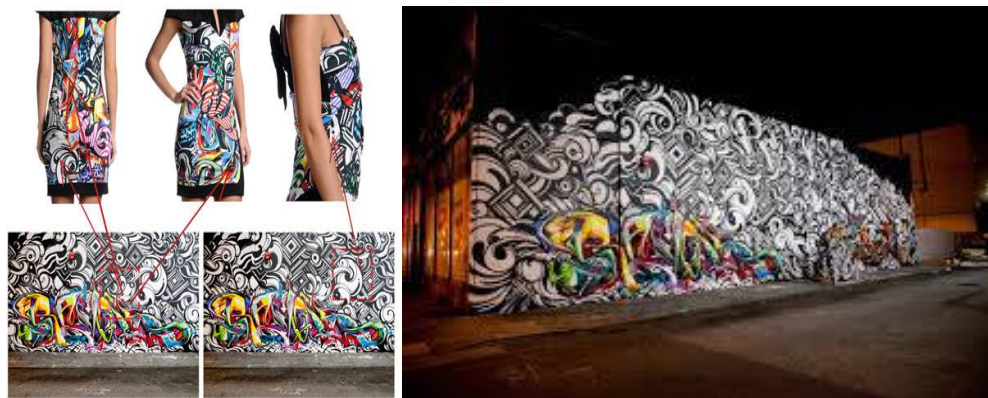
ที่มา: ArtIs Everywhere. (2014). *Exploiting Eyeballs!*. Retrieved from <http://www.ashley-spencer.com/ArtIsEverywhere/category/business>.

โดยผลสรุปของคดีพิพาทดังกล่าวยังไม่ได้มีคำตัดสินของศาลนิวยอร์กว่ามีผลเป็นเช่นไรเป็นเพียงแต่การตกลงระหว่างคู่กรณีเท่านั้น

3.3.2 กรณีศึกษาที่ 2 Jason Williams et al v. Roberto Cavalli, S.p.A. et al, case number 2:14-cv-06659,

กรณีกลุ่มศิลปินกราฟฟิตี้รู้จักกันในนาม Revok and Steel โดยการนำของ Jason Williams ยื่นเรื่องฟ้องร้อง ณ ศาลเขตกลางแห่งรัฐแคลิฟอร์เนีย ต่อโรเบิร์ตโต้ คาวาลลิ (Roberto Cavalli) ดีไซน์เนอร์แบรนด์เสื้อผ้าชื่อดังเกี่ยวกับชุดแฟชั่น Graffiti ของเขาโดยกลุ่มศิลปินได้กล่าวหาว่า จิตกรรมฝาผนังอันมีชื่อเสียงของพวกเขาที่มาจากเขต Mission ใน ซานฟรานซิสโกนั้นถูกคัดลอกไปบนเสื้อผ้าของโรเบิร์ตโต้โดยมิได้รับการอนุญาตและปราศจากการระบุถึงแหล่งที่มา ซึ่งทางโรเบิร์ตโต้เองนั้นก็ได้อื่นญาติให้ยกฟ้องการอ้างอิงสิทธิของกลุ่มศิลปินเหล่านั้น ภายใต้มาตรา 1202 ของกฎหมายลิขสิทธิ์สหรัฐอเมริกา ว่าด้วยความสมบูรณ์ของข้อมูลการบริหารลิขสิทธิ์ และญาติดังกล่าว

ภาพที่ 3.2: รูปผลงานกราฟฟิตี้ที่ถูกนำไปประยุกต์บนเสื้อผ้าแฟชั่น

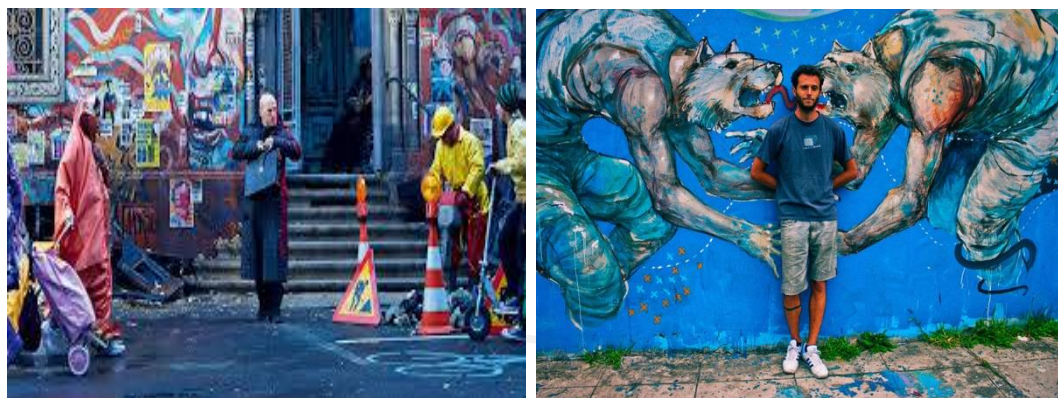
ที่มา: ERIKSON LAW GROUP. (2014). Retrieved from <https://thestyleofthecase.files.wordpress.com/2014/08/cavalli-complaint.pdf>.

โดยผลแห่งคดียังอยู่ระหว่างการพิจารณาเกี่ยวกับข้อมูลการจัดการลิขสิทธิ์และยังไม่มีคำตัดสินของศาลในเรื่องดังกล่าว

3.3.3 กรณีศึกษาที่ 3 Franco Fasoli (A.K.A. "Jaz") v. Voltage Pictures, LLC, case number 1:14-cv-06206,

ศิลปินกราฟฟิตี้ Franco Fasoli ผู้วาด Castillo อันมีชื่อเสียงในอาร์เจนตินา ได้ยื่นฟ้องบริษัทสร้างภาพยนตร์ชื่อ Voltage Picture และบริษัทผู้จัดจำหน่ายชื่อ Amplify Releasing ของผู้กำกับภาพยนตร์ชื่อ Terry Gilliam ในเขตเหนือของรัฐ อิลลินอยส์ เมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2014 โดยศิลปินกลุ่มนี้ได้อ้างว่าส่วนประกอบจากผลงานกราฟฟิตี้ของพวกเขาได้ถูกคัดลอกโดยมิได้รับอนุญาต และไปปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ที่กำลังจะออกฉายชื่อ The Zero Theorem อีกทั้งสิ่งที่นอกเหนือไปจากการละเมิดสิทธิแล้ว ศิลปินกลุ่มนี้ยังอ้างด้วยว่า จำเลยได้แย่งชิงความคุ้มครองจากพระราชบัญญัติสิทธิภาพศิลปินของปี 1990 ไปจากตน และแย่งชิงลิขสิทธิ์จากศิลปะชิ้นดังกล่าวนี้ด้วย และการที่จำเลยไม่คำนึงถึงความคุ้มครองจากพระราชบัญญัติสิทธิภาพศิลปินของปี 1990 ดังนั้นพวกเขาจึงต้อง การคำสั่งจากศาล ให้ชดเชยการแพร่ภาพยนตร์ที่ได้มีการละเมิดสิทธิของงานศิลปะดังกล่าวนี้ ซึ่งคดีนี้ยังอยู่ระหว่างการพิจารณา และทางศาลเพิ่งจะอนุญาตให้ทางจำเลยสามารถโอนคดีนี้ไปยังเขตกลางของรัฐแคลิฟอร์เนียได้

ภาพที่ 3.3: รูปผลงานกราฟฟิตี้ และศิลปินผู้สร้างสรรค์ Franco Fasoli

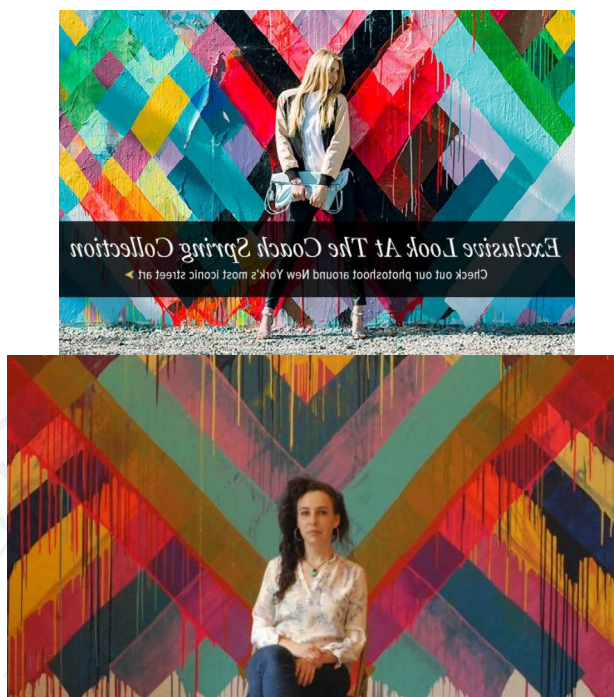
ที่มา: Widewalls. (n.d.). Retrieved from <http://www.widewalls.ch/artist-of-the-week-jaz-franco-fasoli/>.

แต่อย่างไรก็ตามโจทก์ในคดีนี้ก็ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการกระทำดังกล่าวของจำเลยนั้นก่อให้เกิดผลในแง่ลบและความเสียหายต่องานศิลปะกราฟฟิตี้อย่างไรและผลสรุปได้มีคำตัดสินของว่าให้ถือว่าคำฟ้องของโจทก์เป็นอันตกไปด้วยเหตุผลว่าคำฟ้องของโจทก์นั้นเป็นเพื่อการกระทำเพื่อที่จะหยุดการฉายภาพยนตร์เท่านั้นมิใช่การเรียกร้องเพื่อความเสียหายต่อการนำงานกราฟฟิตี้ของโจทก์มาใช้

3.3.4 กรณีศึกษาที่ 4 Hayuk v. Coach Services, Inc. et al. case number 1:14-cv-06668,

ศิลปินชื่อ Maya Hayuk ได้ยื่นฟ้องบริษัท Coach ในเขตใต้ของนิวยอร์ก เมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2014 จากการทำซ้ำ และเผยแพร่งานศิลปะกราฟฟิตี้ของเธอที่มีชื่อว่า Chem Trails ในโฆษณาของ Coach โดยการที่นางงานนั้นมาตีพิมพ์โดยมีลักษณะที่ส่งเสริมการขายรูปแบบกำกวมในด้านหลังของภาพจิตรกรรมภายใต้ภาพยังได้มีการเชื่อมโยงไปถึงการให้เข้าชมและซื้อสินค้าที่เป็นสื่อกลางในการโฆษณา รวมถึงมีการใช้งานกราฟฟิตี้มาทำเป็นถุงเพื่อส่งเสริมการขายถือว่าจำเลยได้ใช้ประโยชน์งานศิลปะกราฟฟิตี้ของโจทก์เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจึงเรียกค่าเสียหายทั้งหมดหนึ่งแสนห้าหมื่นดอลลาร์และสิทธิในการเป็นของลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำ เผยแพร่โดยไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากจำเลยรวมทั้งให้หยุดการใช้งานดังกล่าว

ภาพที่ 3.4: ผลงานกราฟฟิตี้กรณีข้อพิพาท และศิลปิน Maya Hayuk

ที่มา: Artnet. (n.d.). Retrieved from <https://news.artnet.com/people/maya-hayuk-sues-starbucks-for-stealing-her-art-312059>.

โดยผลสรุปนั้นยังไม่มีการปรากฏถึงคำตัดสินไปถึงงานกราฟฟิตี้ว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์หรือไม่

สรุป

ปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้ตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศพบว่าการคุ้มครองงานกราฟฟิตี้ใน ประเทศสหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย ตลอดจนประเทศไทยล้วนบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญากรุงเบอร์นเป็นหลัก เนื่องจากบทบัญญัติการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานออกแบบศิลปกรรมตามอนุสัญญากรุงเบอร์นนั้น บัญญัติขึ้นเพื่องานออกแบบศิลปกรรมอย่างงานกราฟฟิตี้ เพราะถือเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามอนุสัญญากรุงเบอร์น กล่าวคือ เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามรูปแบบของการออกแบบที่ถือเป็นงานศิลปกรรมทางอุตสาหกรรมชนิดหนึ่งหรือเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ในงานแผนกศิลปะ อีกทั้งยังเป็นผลมาจากอนุสัญญากรุงเบอร์นจำนวน 2 ฉบับด้วยกัน กล่าวคือ ฉบับปี ค.ศ. 1907 และ ค.ศ. 1971 นอกจากนี้ยังมีกฎหมายลิขสิทธิ์ที่บัญญัติเกี่ยวกับงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์นั้น สำหรับสหรัฐอเมริกาจะมีพระราชบัญญัติงานอันมีลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2519 (Copyright Act 1976) และร่างกฎหมายในเรื่องงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้าง

สรรค์ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ แต่สำหรับออสเตอร์เลียนั้น ยังไม่พบว่ามียุติบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด เพียงแต่ใช้การอิงจากกฎหมายลิขสิทธิ์ของออสเตอร์เลียมาบังคับใช้ในกรณีที่มีข้อพิพาทเท่านั้น ดังนั้นการจะได้รับการคุ้มครองอย่างไรเพื่อให้เหมาะสมมากที่สุดนั้น รายงานการศึกษาฉบับนี้จะดำเนินการศึกษาต่อไปเกี่ยวกับปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์และแนวทางการแก้ไขปัญหาในงานกราฟฟิตีในประเทศไทยในบทต่อไป

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี

ในบทนี้จะได้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขการให้คุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีโดยปรากฏรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีภายใต้กฎหมายไทย

การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ในประเทศไทยพบว่างานกราฟฟิตีจะได้รับความคุ้มครองหากงานนั้นต้องเป็นงานที่ปรากฏตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ กล่าวคือ ต้องเป็นงานที่เกิดจากการแสดงออกซึ่งความคิดสามารถสื่อไปยังผู้อื่น มิใช่เป็นเพียงแค่วรรณคดีเท่านั้น และอีกประการที่สำคัญคือจะต้องเป็นงานชนิดที่กฎหมายรับรองรวมทั้งงานสร้างสรรค์นั้นจะต้องไม่ใช่งานที่ขัดต่อกฎหมายตามมาตรา 6 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ดังนั้นหากงานกราฟฟิตีได้เริ่มสร้างสรรค์ครบตามเงื่อนไขดังกล่าว งานกราฟฟิตีย่อมได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าในอนุสัญญากรุงเบอร์นได้บัญญัติถึงการให้ความคุ้มครองในงานกราฟฟิตีสำหรับการสร้างงานประเภทศิลปกรรม โดยไม่ว่างานดังกล่าวจะอยู่ในขอบข่ายของงานรูปแบบใดก็ตาม

แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาการเข้าถึงงานที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์เพื่อนำมาใช้ประโยชน์และปัญหาการริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานกราฟฟิตีบนการละเมิดทรัพย์สินของบุคคลอื่น หรือทรัพย์สินสาธารณะ ยังมีปรากฏว่าได้มีการบัญญัติไว้ถึงกรณีดังกล่าวต่องานกราฟฟิตี ดังนั้น จากการศึกษาวิจัยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สำหรับปัญหาความคุ้มครองการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีนี้ ดังปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 วิเคราะห์ปัญหาความคุ้มครองลิขสิทธิ์งานกราฟฟิตีที่มีการสร้างงานโดยชอบด้วยกฎหมาย

จากการศึกษาพบว่าในกรณีที่มีการสร้างงานกราฟฟิตีโดยที่ผู้สร้างงานนั้นได้กระทำลงบนพื้นที่อันชอบด้วยกฎหมาย คือ พื้นที่ ๆ ผู้สร้างสรรค์เป็นเจ้าของ หรือพื้นที่ที่มีผู้อนุญาตให้ผู้สร้างสรรค์เข้าไปสร้างงานกราฟฟิตีได้ และหากงานนั้นได้มีการแสดงออกซึ่งความคิดกล่าวคือ มีการคิดแล้วแสดงออกบนกำแพงซึ่งถือเป็นงานประเภทศิลปกรรมตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 อันมีลักษณะเป็นงานจิตรกรรมที่ได้พ่นให้เกิดรูปทรง อีกทั้งยังประกอบไปด้วยการใช้เส้น แสง สี ลงบนกำแพง ดังนั้นจึงถือเป็นงานที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศไทยภายใต้

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 จะให้ความปกป้องและคุ้มครองการกระทำละเมิดลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิคที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย

4.1.2 วิเคราะห์ปัญหาความคุ้มครองลิขสิทธิ์งานกราฟฟิคที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์

สำหรับกฎหมายลิขสิทธิ์ในเรื่องของการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิค งานอันเป็นส่วนใหญ่ของกราฟฟิคได้ถูกสร้างสรรค์ไว้บนกำแพงซึ่งอาจจะเป็นกำแพงพื้นที่สาธารณะ หรือพื้นที่ส่วนบุคคล จึงทำให้ผู้สร้างสรรค์หลีกเลี่ยงที่จะแสดงตัวว่าเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานขึ้นมาเพราะเนื่องจากกลัวความผิดจากการที่ละเมิดทรัพย์สินจากการสร้างสรรค์ จึงทำให้งานกราฟฟิคบางส่วนเป็นงานที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์จากการศึกษากฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศไทยภายใต้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 พบว่าในประเทศไทยยังมิได้มีการบัญญัติไว้ถึงการเข้าถึงงานกราฟฟิคอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์เพื่อที่จะไปใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ มีเพียงบทบัญญัติในหมวดที่ 3 เรื่องของการใช้ลิขสิทธิ์ในพฤติการณ์พิเศษในมาตราที่ 54 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังระบุถึงกรณีการใช้ผลงานในกรณีพิเศษว่าในย่อหน้าแรกว่า “ผู้มีสัญชาติไทยซึ่งประสงค์จะขออนุญาตใช้ลิขสิทธิ์ในงานที่มีการเผยแพร่ต่อสาธารณชนในรูปของสิ่งพิมพ์หรืออย่างอื่นที่คล้ายคลึงกันตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน หรือค้นคว้า ที่มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไรอาจยื่นคำขอต่ออธิบดี โดยแสดงหลักฐานว่าผู้ขอได้ขออนุญาตใช้ลิขสิทธิ์ในการจัดทำคำแปลเป็นภาษาไทยหรือทำซ้ำสำเนาในงานที่ได้เคยจัดพิมพ์งานแปลเป็นภาษาไทยดังกล่าวจากเจ้าของลิขสิทธิ์ แต่ได้รับการปฏิเสธหรือเมื่อได้ใช้เวลาอันสมควรแล้วแต่ตกลงกันไม่ได้ ถ้าปรากฏว่าในขณะที่ยื่นคำขอดังกล่าว

(1) เจ้าของลิขสิทธิ์มิได้จัดทำหรืออนุญาตให้ผู้อื่นจัดทำคำแปลเป็นภาษาไทยของงานดังกล่าวออกทำการโฆษณาภายใน 3 ปีหลังจากที่ได้มีการโฆษณางานเป็นครั้งแรก หรือ

(2) เจ้าของลิขสิทธิ์ได้จัดพิมพ์คำแปลงานของตนเป็นภาษาไทยออกทำการโฆษณา ซึ่งเมื่อพ้นกำหนด 3 ปีหลังจากที่ได้จัดพิมพ์คำแปลงานดังกล่าวครั้งสุดท้ายไม่มีการจัดพิมพ์คำแปลงานนั้นอีก และไม่มีสำเนาคำแปลงานดังกล่าวในท้องตลาด”

โดยเงื่อนไขหนึ่งของการยื่นขอใช้ผลงานในกรณีพิเศษคือเมื่อคำร้องขอใช้ผลงานที่ยื่นต่อเจ้าของงานถูกปฏิเสธ หรือทำการตกลงกันไม่ได้ อาจเพราะเจ้าของผลงานไม่ตอบรับต่อคำร้อง ปฏิเสธคำร้องนั้น หรือเรียกค่าตอบแทนที่มากเกินไปต่อผู้ขอใช้งาน ทว่าไม่นับรวมกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวเจ้าของผลงานนั้น ๆ

แต่อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหานี้ก็ใช้ได้กรณีที่เป็นงานที่มีการตีพิมพ์หรืออยู่ในรูปแบบออนไลน์ที่มีการเผยแพร่แล้วเท่านั้นยังมิได้มีการบัญญัติถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทศิลปกรรม นอกจากนี้ยังจำกัดเฉพาะงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ใช้เฉพาะจุดประสงค์ที่ไม่ใช่เพื่อการพาณิชย์ ดังนั้นระเบียบดังกล่าวจึงไม่อาจนำไปใช้ได้กับกรณีงานทั่วไป และไม่เคยมีการบังคับใช้ในภาคปฏิบัติจริง ๆ มาก่อน

นอกจากนี้ กรณีในทางปฏิบัติของการตามหางานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ในสำนักงานลิขสิทธิ์กรมทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทยได้มีระเบียบในการตามหาเจ้าลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อแต่เป็นระเบียบในกรณีจำกัดเฉพาะของงานลิขสิทธิ์เพลงเท่านั้นไม่ปรากฏว่าครอบคลุมถึงในงานศิลปกรรม

4.1.3 วิเคราะห์ปัญหาเรื่องการทำซ้ำ ดัดแปลงและประยุกตงานกราฟฟิตี้

จากการศึกษาพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ถึงปัญหาเรื่องการทำซ้ำ ดัดแปลงและประยุกตที่เกี่ยวข้องกับงานกราฟฟิตี้ และพิจารณาข้อพิพาทได้ทำการศึกษา ผู้ศึกษาเห็นว่าผู้ที่ได้นำงานกราฟฟิตี้ไปใช้คัดลอก ดัดแปลง เลียนแบบ ประยุกต ทั้งหมดในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ หรือนำไปใช้โดยเพื่อแสวงหาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์โดยเจตนา แต่มิได้มีการขออนุญาตใช้สิทธิต่อผู้ที่เป็นเจ้าของจึงถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้ ตามมาตรา 27 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และไม่เข้าข้อยกเว้นในมาตรา 32 ซึ่งบัญญัติข้อยกเว้นไว้ถึงกรณีในการนำงานกราฟฟิตี้ไปใช้ประโยชน์โดยมิได้แสวงหาผลกำไร อีกทั้งการกระทำดังกล่าวยังถือได้ว่ามีเหตุอันควรรู้นางานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นมาใช้ประโยชน์โดยมิได้รับอนุญาตอีกด้วย

นอกจากนี้ในการที่มีงานกราฟฟิตี้ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์นั้นผู้ศึกษาพบว่า ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ได้มีการบัญญัติข้อยกเว้น ในงานศิลปกรรมกราฟฟิตี้กรณีเป็นการแพร่ภาพอันมีงานกราฟฟิตี้ประกอบอยู่ในภาพยนตร์นั้น มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมกราฟฟิตี้นั้น ตามมาตรา 39 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

ดังนั้น การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้สำหรับประเทศไทยให้ความคุ้มครองงานในกรณีที่ผู้อื่นนำงานกราฟฟิตี้ไปใช้โดยมิได้เป็นการแสวงหาผลประโยชน์ในการพาณิชย์ และกระทบกระเทือนสิทธิของผู้สร้างสรรค์ที่เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น ซึ่งหากปรากฏการนำงานกราฟฟิตี้ไปใช้เพื่อประโยชน์อื่นนอกเหนือจากข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ในบทบัญญัติข้างต้นนี้ ก็จะถือว่าเป็นละเมิดลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้เพราะงานนั้นได้รับการปกป้องคุ้มครองในฐานะงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทศิลปกรรมตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ในประเทศไทย

4.1.4 วิเคราะห์ปัญหาเรื่องงานกราฟฟิตี้ที่ปรากฏในที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนบุคคล

จากการศึกษาปัญหาเรื่องงานกราฟฟิตี้ที่ปรากฏในที่สาธารณะ และพื้นที่ส่วนบุคคลนั้นพบว่า ส่วนใหญ่ของงานกราฟฟิตี้มีความแตกต่างกับงานริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานศิลปะทั่วไป คือมีการสร้างสรรค์บนกำแพงซึ่งในที่นี้มิใช่กำแพงที่ผู้สร้างสรรค์มีสิทธิที่จะกระทำได้ เพราะไม่มีกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ ๆ สร้างสรรค์งานจึงเกิดปัญหาการละเมิดทรัพย์สินสาธารณะ หรือทรัพย์สินส่วนบุคคลเมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติของกฎหมายและเหตุผลในการให้ความคุ้มครองกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในกรณีการริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานบนการกระทำที่เป็นการละเมิดทรัพย์สินของผู้อื่นนั้น ควรที่จะเป็นงาน

ที่ได้รับการปกป้องคุ้มครองการละเมิดลิขสิทธิ์เฉกเช่นเดียวกันกับงานที่ถูกสร้างขึ้นโดยปกติ เพราะกฎหมายลิขสิทธิ์มีเจตนารมณ์เพื่อที่จะคุ้มครองการสร้างสรรคที่เกิดจากการแสดงออกของมนุษย์ และงานศิลปะกราฟฟิคก็ถือเป็นงานที่แสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งอยู่ในประเภทของงานศิลปกรรมที่กฎหมายรับรอง ปกป้องคุ้มครองการละเมิดลิขสิทธิ์ ตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ดังนั้นในกรณีที่มีการสร้างสรรค์ผลงานที่ปรากฏบนกำแพงสาธารณะ หรือกำแพงพื้นที่ส่วนบุคคล จึงควรได้รับความคุ้มครองในกรณีที่บุคคลอื่นได้นำงานนั้นไปทำซ้ำ ดัดแปลง และเผยแพร่ต่อสาธารณชนเพื่อแสวงหาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยควรที่จะแยกระหว่างความสัมพันธ์ในงานกราฟฟิคกับกฎหมายลิขสิทธิ์กับความสัมพันธ์ระหว่างงานกราฟฟิคกับการละเมิดทรัพย์สินตามกฎหมายอื่น กล่าวคือ ผู้สร้างสรรค์งานกราฟฟิคจะเป็นผู้ที่มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการที่จะอนุญาตให้ใช้สิทธิ และมีสิทธิในการทำซ้ำ ดัดแปลง ต่องานที่ตนได้สร้างสรรค์ขึ้น ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 15

นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของทรัพย์สินกับเจ้านงานอันมีลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิคนั้นในตัวงานกราฟฟิคนั้นทางกายภาพเป็นงานที่สร้างสรรค์บนพื้นที่ๆไม่สามารถเคลื่อนที่ย้ายผลงานได้เฉกเช่นงานศิลปะทั่วไปเพราะเนื่อง เป็นการที่มีการสร้างสรรค์ติดกับตัวอสังหาริมทรัพย์ ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้ที่ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างงานกราฟฟิคจะถือเป็นผู้ที่มีสิทธิเพียงครอบครองผลงานกราฟฟิคชิ้นนั้นเท่านั้น แต่หาได้มีสิทธิใด ๆ ในกฎหมายลิขสิทธิ์ ในทางกลับกันศิลปินผู้สร้างงานกราฟฟิคยังคงเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิคที่จะสามารถ ทำซ้ำ ดัดแปลงงานอันที่ตนได้ริเริ่มสร้างสรรค์ขึ้น

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายลิขสิทธิ์กฎหมายลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิคกับกฎหมายระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย

4.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวกับงานกราฟฟิคภายใต้ (Copyright Act 1976) สหรัฐอเมริกา ซึ่งจะให้ความคุ้มครองแก่งานกราฟฟิคที่ต้นฉบับที่ได้แสดงออกมานั้นต้องเป็นงานที่สมบูรณ์ที่สามารถเห็นเป็นรูปร่างได้ และจะต้องเป็นงานที่อยู่ในขอบข่ายของกฎหมายรับรองการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ อีกทั้งต้องเป็นไปตามหลักสากล โดยมีลักษณะการให้ความคุ้มครองดังนี้

- (1) ต้องเป็นงานกราฟฟิคที่เกิดจากการริเริ่มสร้างสรรค์จากผู้สร้างสรรค์เอง โดยจะต้องเป็นงานที่เกิดขึ้นใหม่โดยปราศจากการคัดลอกงานผู้อื่น และจะต้องมีความคิดสร้างสรรค์เพียงพอ
- (2) จะต้องเป็นงานกราฟฟิคที่อันมีลักษณะที่สามารถปรากฏเห็นเป็นรูปร่าง กระทำลงบนวัตถุหรือสิ่งของใด ๆ ซึ่งเป็นหลักในการให้ความคุ้มครองถึงการแสดงซึ่งความคิด

(3) การแสดงออกไม่คลุมถึงความคิด กรรมวิธี ระบบการทำงาน แนวคิด หลักการหรือ การค้นพบกฎหมายลิขสิทธิ์สหรัฐอเมริกาภายใต้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2519 (Copyright Act 1976) ได้บัญญัติไว้ถึงลักษณะของงานกราฟฟิตีที่ได้รับความคุ้มครอง ในมาตรา 10 ได้แก่ งานภาพวาดภาพเขียน

หากพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา จะเห็นได้ว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีอยู่ในลักษณะภาพวาดหากงานนั้น ปรากฏเป็นรูปร่าง ที่ได้ริเริ่มสร้างสรรค์โดยศิลปินซึ่งแสดงออกจากความคิดสร้างสรรค์ โดยปราศจากการเลียนแบบงานของบุคคลอื่นโดยไม่ว่างานนั้นจะได้ปรากฏชื่อหรือไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์หรือไม่ ดังนั้นศิลปะกราฟฟิตีจึงถือเป็นงานที่ได้รับความคุ้มครอง และปกป้องการก๊อปปี้เป็นละเมิดลิขสิทธิ์ ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา

4.2.2 ประเทศออสเตรเลีย

การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีในประเทศออสเตรเลียอยู่ภายใต้ (Copyright Act 1968) มีลักษณะการให้ความคุ้มครอง ดังนี้

- (1) งานกราฟฟิตีจะต้องเป็นที่ปรากฏรูปร่างที่สามารถจะนำมาทำซ้ำได้
- (2) จะต้องเป็นงานที่ได้ริเริ่มสร้างสรรค์โดยผู้สร้างสรรค์เองโดยปราศจากการคัดลอกงานผู้อื่น
- (3) งานกราฟฟิตีที่ได้สร้างสรรค์จะต้องถูกสร้างสรรค์ขึ้นโดยการใช้ทักษะ การพิจารณา

แรงงานของผู้สร้างสรรค์เอง

กฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศออสเตรเลียได้กำหนดถึงลักษณะของงานกราฟฟิตีที่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์มีดังต่อไปนี้

งานศิลปกรรม อาทิเช่น ภาพวาด ภาพจิตรกรรม ภาพเขียน ภาพการ์ตูน ประติมากรรม งานฝีมือ ภาพวาด จะเห็นได้ว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศออสเตรเลีย เมื่อพิจารณาจากลักษณะการ ให้ความคุ้มครองถือได้ว่างานกราฟฟิตีเป็นงานศิลปกรรมที่ได้รับความคุ้มครองป้องกันการกระทำ ละเมิดตามกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศออสเตรเลียหากเป็นงานที่ได้ปรากฏเป็นรูปร่าง ริเริ่มสร้าง สร้างสรรค์โดยการใช้ทักษะ และแรงงานผู้สร้างสรรค์

4.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์งานกราฟฟิตี

- 1) แนวทางการคุ้มครองผลงานกราฟฟิตีบนทรัพย์สินสาธารณะและทรัพย์สินส่วนบุคคล

แนวทางการคุ้มครองผลงานกราฟฟิตีบนทรัพย์สินสาธารณะและทรัพย์สินส่วนบุคคล ตามปกติแล้วนั้น หากพิจารณาความเป็นศิลปะของงานกราฟฟิตี จะพบว่าแสดงอยู่บนสื่อที่สามารถ สัมผัสได้ โดยการวาดลงไปบนกำแพงทั้งบนทรัพย์สินสาธารณะและทรัพย์สินส่วนบุคคล โดยกฎหมาย ลิขสิทธิ์แยกแยะระหว่างงานศิลปะ และการสนับสนุนทางกายภาพที่เป็นส่วนประกอบ โดยให้ความ

คุ้มครองแต่เพียงเฉพาะตัวงานศิลปะเท่านั้น อีกทั้งงานกราฟฟิตี้ส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ไม่นับคงถาวร เพราะมักจะถูกวาดทับหรือเจือจางไปโดยสภาพอากาศ และการขาดการบำรุงรักษา ดังนั้นถ้างานกราฟฟิตี้เป็นงานต้นฉบับดั้งเดิมของผู้สร้างสรรค์ผลงาน และถูกแสดงไว้บนสื่อที่สัมผัสได้ ก็ควรได้รับการคุ้มครองด้านลิขสิทธิ์ โดยสามารถแยกประเด็นการคุ้มครองได้เป็น 2 ประเด็นด้วยกัน ได้แก่ บนทรัพย์สินสาธารณะและทรัพย์สินส่วนบุคคล ดังนี้

1.1) การคุ้มครองผลงานกราฟฟิตี้บนทรัพย์สินสาธารณะ

แม้ว่ากฎหมายภาครัฐ และภาคท้องถิ่นมักจะลงโทษการวาดภาพกราฟฟิตี้ และการกระทำที่เกี่ยวข้อง เช่นการมีไว้ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการวาด และการขาย และจำหน่ายอุปกรณ์วาดปลายกว้าง และสีพ่นให้กับผู้เยาว์ เพราะการสร้างสรรคผลงานกราฟฟิตี้สามารถสามารถละเมิดกฎหมายได้ แม้ว่าจะไม่ได้ทำความเสียหายให้แก่ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สิน แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นการคุ้มครองผลงานกราฟฟิตี้บนทรัพย์สินสาธารณะในมุมมองที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะตามหลักสากลแล้ว งานกราฟฟิตี้ที่เกี่ยวกับการเมืองและที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์อื่น ๆ สามารถอยู่ภายใต้การคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญ ว่าด้วยสิทธิการแสดงออกทางการเมืองการสื่อสาร เมื่ออยู่บนทรัพย์สินสาธารณะ จึงเป็นที่ถกเถียงกันอีกว่า กราฟฟิตี้ไม่ควรเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย เพราะได้รับความคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญว่าด้วยสิทธิการแสดงออกทางการเมืองการสื่อสารรูปแบบหนึ่งดังนั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการคุ้มครองผลงานกราฟฟิตี้บนทรัพย์สินสาธารณะนั้น กรณีปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ควรได้รับความคุ้มครองด้านลิขสิทธิ์

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังมีความคิดเห็นว่า เหตุผลหลักที่ศิลปะผิดกฎหมายอย่างเช่นงานกราฟฟิตี้ควรจะได้รับคุ้มครองภายใต้ระบบลิขสิทธิ์บนพื้นฐานของแรงกระตุ้น เพราะการคุ้มครองกราฟฟิตี้บนทรัพย์สินสาธารณะนั้น มิใช่การสนับสนุนการกระทำที่ผิดกฎหมายแต่อย่างใด แต่เป็นเพียงการสนับสนุนการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ โดยปราศจากการสืบสวนสอบสวนความถูกต้องทางกฎหมายของการแสดงออกนั้น ๆ ดังนั้นความสามารถในการบังคับใช้ของลิขสิทธิ์และความสามารถในการได้รับความคุ้มครองทางด้านลิขสิทธิ์ของงานกราฟฟิตี้ จึงสมควรเป็นของผู้สร้างสรรค์ที่ปรากฏชื่อตามเจตนารมณ์ของกฎหมายลิขสิทธิ์ อีกทั้งควรมีสถานีในการแสดงงานกราฟฟิตี้ในทรัพย์สินสาธารณะเป็นกรณีพิเศษ แม้ว่าทางศิลปินไม่สามารถเรียกร้องสิทธิขอครอบครองใด ๆ กับงานศิลปะที่สัมผัสได้ของตนบนทรัพย์สินสาธารณะ แต่จากงานกราฟฟิตี้ที่เกี่ยวกับการเมืองและที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์อื่น ๆ สามารถอยู่ภายใต้การคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญ ว่าด้วยสิทธิการแสดงออกทางการเมืองการสื่อสาร ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่า เจ้าของผลงานสร้างสรรค์ย่อมมีสิทธิในผลงานสร้างสรรค์ของตนในการทำซ้ำ คัดลอก จำหน่าย แจกจ่าย ฯลฯ กับผลงานกราฟฟิตี้ได้ โดยการแสวงหาผลประโยชน์จากการใช้สิทธิบนงานกราฟฟิตี้ที่ปรากฏอยู่บนทรัพย์สินสาธารณะ สมควรมีการกำหนดให้มีการเสียภาษีให้กับหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลทรัพย์สินสาธารณะนั้น เพื่อนำภาษีที่ได้เป็นค่าใช้จ่ายต่อการพัฒนาส่วนอื่น ๆ ต่อไป

1.2) การคุ้มครองผลงานกราฟฟิตีบนทรัพย์สินส่วนบุคคล

แม้ว่ากราฟฟิตีส่วนใหญ่จะถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ ซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดทรัพย์สินของผู้ที่ครอบครองทรัพย์สิน แต่อย่างไรก็ตามในการที่ศิลปินได้สร้างสรรค์งานกราฟฟิตีขึ้นด้วยความวิริยะอุตสาหะก็ควรที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ในส่วนของผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินส่วนบุคคลนั้นผู้วิจัยยังมีความเห็นว่า ไม่สามารถอ้างสิทธิทางลิขสิทธิ์ได้ เพราะมิได้มีส่วนช่วยในการวาดงานศิลปะ เพราะการเป็นผู้ครอบครองงานศิลปะ มิได้ให้สิทธิทางลิขสิทธิ์แต่อย่างใด แต่ทั้งนี้ในเมื่อศิลปินได้ละเมิดสิทธิของผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินส่วนบุคคลของผู้อื่น ด้วยการวาดภาพลงบนทรัพย์สินนั้น ๆ โดยมีได้รับอนุญาต ดังนั้นศิลปินก็ไม่สามารถอ้างสิทธิครอบครองผลงานในงานศิลปะที่ถูกทำขึ้นโดยมิได้รับอนุญาตได้

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการคุ้มครองผลงานกราฟฟิตีบนทรัพย์สินส่วนบุคคลนั้น เจ้าของทรัพย์สินส่วนบุคคลย่อมเป็นผู้ครอบครองงานศิลปะกราฟฟิตี โดยไม่มีสิทธิในทางลิขสิทธิ์ อันที่จะทำซ้ำ ดัดแปลง อันเป็นสิทธิของผู้สร้างสรรค์งาน เนื่องจากเจ้าของทรัพย์สินมิใช่ผู้มีส่วนช่วยในการสร้างสรรค์ผลงานกราฟฟิตีขึ้นมา ส่วนในประเด็นของการที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานนั้นมีลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีที่ตนสร้างสรรค์ขึ้น ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ เพราะควรที่จะมีการให้ความคุ้มครองกับกราฟฟิตีที่สร้างสรรค์ขึ้นมาแม้จะผิดกฎหมาย เพราะการกระทำที่ผิด เช่น การวาดภาพลงบนทรัพย์สินส่วนบุคคลของผู้อื่นโดยมิได้รับอนุญาตนั้นมิใช่ประเด็นที่จะไม่สามารถได้รับสิทธิในการคุ้มครองลิขสิทธิ์ เนื่องเพราะลิขสิทธิ์ควรมีความเป็นกลางกับงานศิลปะที่ถูกทำขึ้นโดยวิธีที่ผิดกฎหมาย เพราะโดยแท้จริงแล้วกฎหมายลิขสิทธิ์มิได้กำหนดกระบวนเชิงลบสำหรับการกระทำที่ผิดกฎหมายแต่อย่างใด

สรุปได้ว่าแนวทางการคุ้มครองผลงานกราฟฟิตีบนทรัพย์สินสาธารณะและทรัพย์สินส่วนบุคคลนั้น ควรให้ความคุ้มครองทางลิขสิทธิ์ ควรจะถูกปฏิเสธหากงานกราฟฟิตีนั้น ๆ มีการละเมิดกฎหมายลิขสิทธิ์ แต่กฎหมายลิขสิทธิ์จะไม่ขยายความคุ้มครองให้กับงานกราฟฟิตีหรือชิ้นส่วนของงานกราฟฟิตีที่ถูกสร้างขึ้นโดยมีการละเมิดสิทธิพิเศษของงานประเภทเดียวกันที่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายลิขสิทธิ์ ถึงแม้ว่าลิขสิทธิ์ของศิลปินผู้สร้างสรรค์งานกราฟฟิตีจะครอบคลุมไปถึงด้านที่ไม่มีตัวตนของงานศิลปะเท่านั้น ในขณะที่สิทธิทางกายภาพในการครอบครองงานกราฟฟิตียังคงอยู่กับเจ้าของทรัพย์สินส่วนบุคคลที่ปรากฏงานกราฟฟิตี โดยผลที่ตามมาคือ ทางเจ้าของทรัพย์สินส่วนบุคคลที่มีภาพกราฟฟิตีปรากฏอยู่นั้น สามารถขายงานศิลปะต้นฉบับให้เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งปลูกสร้างที่ปรากฏผลงานงานศิลปะนั้น ๆ หรือขายแยกออกเป็นชิ้นอื่น ๆ ได้ โดยเฉพาะทรัพย์สินสาธารณะที่อยู่ภายใต้กำกับและการดูแลของหน่วยงานราชการ สมควรจะมีการประนีประนอมต่อผู้สร้างสรรค์ผลงานกราฟฟิตี เพราะศิลปะข้างถนนอย่างกราฟฟิตีนี้ ปัจจุบันถือเป็นสุนทรียะของศิลปะสำหรับสาธารณชนทั่วไป โดยสามารถพิจารณาได้จากการที่ศิลปะกราฟฟิตีหลายชิ้นจากศิลปินชื่อดังได้ถูก

ขายเป็นจำนวนเงินหลายแสนดอลลาร์ในตลาดศิลปะ แม้ว่าจะเป็นไปภายใต้ข้อขัดแย้งหลายข้อที่ระบุถึงปัญหาต่าง ๆ อาทิเช่น สิทธิต่าง ๆ ที่ศิลปินกราฟฟิตี้มีในงานศิลปะของพวกเขา การคัดลอกและละเมิดลิขสิทธิ์กราฟฟิตี้โดยมิได้รับอนุญาต ที่ยังไม่มีคำตัดสินจากศาลเพื่อเป็นบรรทัดฐานแต่อย่างใด แต่จากการแสดงออกของศิลปินข้างถนนที่มีการแสดงออกเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงเป็นบทบาทที่สำคัญในการกำหนดสถานการณ์ให้คุ้มครองทางกฎหมายของงานศิลปะกราฟฟิตี้ได้ในอนาคต อีกทั้งการแสดงออกเหล่านี้ยังอยู่ภายใต้การคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญ ว่าด้วยสิทธิการแสดงออกทางการสื่อสาร และการให้ความคุ้มครองอาจทำให้กลุ่มศิลปินนั้นหาที่ใช้วาดภาพที่ถูกกฎหมายกันมากขึ้น เพราะการยอมรับผลทางกฎหมายของศิลปะในรูปแบบนี้ยังส่งเสริมศิลปินกราฟฟิตี้ ที่ไม่ได้รับการยอมรับทางสังคม ให้ยอมรับความเป็นไปได้ของการสร้างสรรค์ทางศิลปะของพวกเขาด้วยวิธีที่ถูกกฎหมาย และช่วยให้พวกเขามองว่ากฎหมายเป็นพันธมิตร แทนที่จะเป็นศัตรู

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง ปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตีและแนวทางการแก้ไขปัญหาในงานกราฟฟิตีในประเทศไทยครั้งนี้ รายงานการศึกษานี้ได้ดำเนินการสรุป และข้อเสนอแนะดังปรากฏรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาพบว่าปัญหางานกราฟฟิตีที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์และ งานกราฟฟิตีที่เริ่มสร้างสรรค์ลงบนการละเมิดทรัพย์สินของบุคคลอื่นมีจำนวนมากขึ้นและส่งผลกระทบต่อบุคลากรในหลายภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในส่วนของเว็บไซต์ที่เผยแพร่งานกราฟฟิตีในรูปแบบดิจิทัลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตลอดจนห้องสมุดดิจิทัลที่มีการรวบรวมผลงานด้านศิลปกรรมเพื่อเป็นการรักษาสถาปัตยกรรมนั้น ๆ และเผยแพร่ในลักษณะของการให้การศึกษา และจากกรณีดังกล่าวได้กลายมาเป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการสร้างเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายลิขสิทธิ์ เนื่องจากปัญหาดังกล่าวขัดขวางการกระบวนการในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการพัฒนาการศึกษา และการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังส่งผลเสียหลายประการโดยภาพรวมอีกประการหนึ่งด้วย ดังนั้นการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยเริ่มจากหนทางแก้ไขปัญหานี้ไม่ใช่ในแง่ของกฎหมายแล้ว ผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่า ควรมีการริเริ่มการรณรงค์ให้ความรู้กับผู้สร้างงานสร้างสรรค์ต่าง ๆ ในเรื่องของการแจ้งลิขสิทธิ์และการป้องกันไม่ให้งานของผู้สร้างสรรค์ต้องตกอยู่ในสถานะงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อเจ้าของผลงานสร้างสรรค์ได้ รวมถึงกระตุ้นให้เข้าร่วมระบบการบันทึกลิขสิทธิ์งานที่มีอยู่กับสำนักงานลิขสิทธิ์ แต่หนทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ก็ยังไม่ใช่วิธีการที่สามารถแก้ไขได้ตรงจุดเท่าไรนัก เนื่องจากมีความแตกต่างกับวิธีทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพมากกว่า เพราะฉะนั้นถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายหลายตัวที่เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว แต่ก็ยังเป็นเพียงกฎหมายที่ไม่ได้จำกัดไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งจากการศึกษา ยังไม่พบว่า มีกฎหมายใดภายในประเทศไทยที่มุ่งเน้นในการแก้ปัญหานี้ อย่างชัดเจน และจากการศึกษาค้นคว้ากรณีกฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย พบว่าระบบที่เหมาะสม คือ การใช้ระบบมาตรการบังคับใช้สิทธิภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ของออสเตรเลีย โดยประเทศไทย ควรประยุกต์และปรับใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ของออสเตรเลียมาประยุกต์ใช้ภายในประเทศไทย โดยรายละเอียดนั้นอาจปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศไทย เพราะแม้ว่าในประเทศไทยจะยังไม่มีวิธีทางกฎหมายที่รับมือกับปัญหานี้อย่างชัดเจน ตลอดจนการที่ยังไม่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับการติดตามหรือระบุเจ้าของลิขสิทธิ์งานกราฟฟิตีอันเป็นงานที่มีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ผลงานก็ตาม แต่จะเป็นการป้องกันปัญหาที่ดีได้หากประเทศไทยจะมีการบัญญัติกฎหมายลิขสิทธิ์ที่

เตรียมความพร้อมรับมือกับปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้ที่ถือเป็นงานศิลปกรรมรูปแบบหนึ่ง โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นดังนี้

ประการที่หนึ่ง จากการศึกษาวิจัยถึงงานกราฟฟิตี้ไม่ว่าจะเป็นกรณีงานที่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์หรืองานที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ก็ตาม สำหรับในประเทศไทยถือเป็นงานสร้างสรรค์อันได้รับความคุ้มครองภายใต้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4 โดยถือเป็นงานศิลปกรรมประเภทจิตรกรรมที่ได้สร้างสรรค์ผลงานลงบนกำแพงโดยใช้เส้น แสง สี ดังนั้นหากมีผู้ใดนำงานกราฟฟิตี้ไปใช้แสวงหาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์โดยมิได้รับอนุญาตจากผู้สร้างสรรค์ซึ่งเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ก็จะถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เว้นแต่บุคคลอื่นนำไปใช้ตามข้อยกเว้นในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

ประการที่สองจากการศึกษาผู้วิจัยมีความเห็นว่างานกราฟฟิตี้ที่กระทำลงบนทรัพย์สินสาธารณะและทรัพย์สินส่วนบุคคลควรได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ภายใต้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เพราะถึงแม้ว่าการสร้างสรรค์งานในทั้งสองกรณีนั้นผู้สร้างสรรค์มีความคาบเกี่ยวที่เป็นการกระทำที่ภายใต้ประมวลกฎหมายอื่นเข้ามาด้วยก็ตามแต่ผู้สร้างสรรค์ก็ได้แสดงให้เห็นถึงศิลปะสมัยใหม่ที่ปรากฏบนทรัพย์สินสาธารณะและทรัพย์สินส่วนบุคคลนั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการตลาดรวมถึงเป็นงานศิลปะที่มีประโยชน์ในทางอุตสาหกรรมและมีแนวโน้มที่จะเป็นที่นิยมอย่างมากในอนาคตดังที่จะเห็นในกรณีศึกษา อีกทั้งในตัวงานของกราฟฟิตี้เองนั้นส่วนใหญ่มักเป็นงานที่ไม่มั่นคง เพราะเป็นงานที่สร้างสรรค์ลงบนกำแพงทำให้เจือจางไปโดยสภาพและขาดการบำรุงรักษา ดังนั้น จึงควรที่จะคุ้มครองงานกราฟฟิตี้ในฉบับดั้งเดิมให้เป็นสิทธิของผู้สร้างสรรค์ที่สามารถ ทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ ในตัวงานดังกล่าวได้แต่ผู้สร้างสรรค์นั้นไม่มีสิทธิครอบครองงานกราฟฟิตี้ที่ตนเองสร้างสรรค์ขึ้นโดยกายภาพเนื่องจากปรากฏอยู่บนทรัพย์สินของบุคคลอื่น โดยควรที่จะแยกความเป็นงานสร้างสรรค์ศิลปกราฟฟิตี้จากการกระทำที่ผิดตามประมวลกฎหมายอื่น เว้นแต่ว่าในการสร้างสรรค์ผลงานนั้นถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาโดยมีการละเมิดของสิทธิบางประเภทเดียวกันจากการคุ้มครองกฎหมายลิขสิทธิ์

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานกราฟฟิตี้และแนวทางการแก้ไขปัญหาในงานกราฟฟิตี้ในประเทศไทยครั้งนี้ รายงานการศึกษานี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

5.2.1 จัดตั้งหน่วยงานจัดเก็บข้อมูลเพื่อการดูแลงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ผลงานโดยเฉพาะ

โดยประยุกต์ใช้หลักเกณฑ์มาจากออสเตรเลีย เพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินการจัดตั้ง อีกทั้งขั้นตอนการสืบค้น ควรมีการกำหนดไว้เป็นการเฉพาะอีกทางหนึ่งด้วย อีกทั้งในด้านของแนวทางดังกล่าวอาจกำหนดคร่าว ๆ ได้แก่ 1) สืบค้นจากระบบการเก็บข้อมูลของสำนักงานลิขสิทธิ์ 2) สืบค้นจากการบันทึกของหน่วยงานเก็บข้อมูลที่น่าเชื่อถือทั้งในประเทศและต่างประเทศ 3) สืบค้นจากบันทึกของหอสมุดแห่งชาติของระบบการจัดเก็บทางกฎหมายของสิ่งพิมพ์ 4) สืบค้นและติดต่อกับสำนักพิมพ์ หอสมุดมหาวิทยาลัย พิพิธภัณฑ์ และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ 5) ใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสมรวมถึงห้องสมุดดิจิทัล และคลังข้อมูลออนไลน์ที่เข้าถึงได้โดยทั่วไปผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และ 6) การดำเนินการที่สมเหตุสมผลอื่น ๆ ภายใต้ข้อเท็จจริงในขั้นตอนของการสืบค้น สำหรับสำนักงานหน่วยงานจัดเก็บข้อมูลเพื่อการดูแลงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ผลงานโดยเฉพาะนี้ ควรเน้นย้ำในแนวทางที่จะเผยแพร่เห็นว่า การสืบค้นต้องไม่ระบุเพียงว่าข้อมูลดังกล่าวไม่สามารถสืบค้นได้หรือไม่ได้รับการตอบรับจากเจ้าของลิขสิทธิ์แต่เพียงเท่านั้น แต่ควรมีหลักฐานที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพการณ์ของการสืบค้นที่มีประสิทธิภาพอีกด้วย เพราะการจัดตั้งหน่วยงานในรูปแบบองค์กรจัดเก็บเพื่อดูแลงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์โดยเฉพาะนี้ จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ต้องการใช้งาน หากมีความต้องการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ โดยต้องแสดงหลักฐานให้ชัดเจนว่า ได้ทำการค้นหาผู้สร้างสรรค์อย่างสุดความสามารถแล้ว และเจรจาค่าใช้สิทธิกับองค์กรจัดเก็บค่าใช้สิทธิดังกล่าวได้เปรียบเสมือนกับการเจรจากับเจ้าของลิขสิทธิ์โดยตรง

5.2.2 แก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ในเรื่องของการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ โดยการการบังคับใช้สิทธิ

การแก้ไขดังกล่าว จะเป็นการแก้ไขในส่วนของการใช้สิทธิในพฤติกรรมพิเศษ ซึ่งรายงานการศึกษาฉบับนี้มีความคิดเห็นว่าการนำระบบหรือข้อกำหนดทางกฎหมายเพื่อรับมือกับปัญหาผลงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ผลงานนี้ จำเป็นที่จะต้องได้รับการพิจารณา เนื่องจากแก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ในเรื่องของการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ โดยการการบังคับใช้สิทธินั้น จะเป็นกลไกที่จะสามารถอนุญาตให้มีการใช้งานผลงานอันมีลิขสิทธิ์แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ผลงานนั้น ๆ ได้ ดังนั้น ผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่า สมควรการแก้ไขในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ในมาตรา 54 เพื่อให้สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ทุกประเภทให้รวมถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ และให้กำหนดระยะเวลามากกว่า 3 ปีขึ้นไป

บรรณานุกรม

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์. (2558). *กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของต่างประเทศ*. สืบค้นจาก https://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=705&Itemid=160.
- จักรกฤษณ์ ควรพจน์. (2543, มกราคม – เมษายน). แนวคิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา. *วารสารสุโขทัยธรรมิกราช*, 3(1), 105.
- ชลธิศ ศรีไทย. (2552). *ปัญหาการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2543). *ชุดย่อหลักกฎหมายลิขสิทธิ์*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ยางมะตอยสี่ชมพู. (2552). *Graffiti การปลดปล่อยทางอารมณ์*. สืบค้นจาก <https://kaawrowkaw2.wordpress.com/2009/03/15/design27/>.
- ยรรยง พวงราช. (2541). *ทรัพย์สินทางปัญญา: ความหมาย ขอบเขต ความเป็นมา และความสำคัญ*. *บทบัญญัติ*, 54, 18.
- อรพรรณ พันธ์พัฒนา. (2557). *คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำนาจ เนตยสุภา. (2556). *คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- 1up.com. (n.d.). Retrieved from <http://www.1up.com/do/blogEntry?bld=6419148>.
- ArtIs Everywhere. (2014). *Exploiting Eyeballs!*. Retrieved from <http://www.ashley-spencer.com/ArtIsEverywhere/category/business>.
- Artnet. (n.d.). Retrieved from <https://news.artnet.com/people/maya-hayuk-sues-starbucks-for-stealing-her-art-312059>.
- Cavalli, J. (1986). *La genèse de la Convention de Berne pour la protection des oeuvres littéraires et artistiques du 9 septembre 1886*. Lausanne: Imprimeries Réunies.
- Creative Market. (n.d.). *Graffiti tags - 255 vector objects*. Retrieved from <https://creativemarket.com/Basaridesign/17731-Graffiti-Tags-255-vector-object>.
- De Vattel, E. (1916). *Le droit des gens: ou Principes de la loi naturelle, appliqués à la conduite et aux affaires des nations et des souverains (No. 4)*. Washington: Carnegie institution of Washington.
- Depoorter, B., & Parisi, F. (2002). Fair use and copyright protection: A price theory explanation. *International Review of Law and Economics*, 21(4), 453-473.

- Dinwoodie, G. B. (2000). A new copyright order: why national courts should create global norms. *University of Pennsylvania Law Review*, 469-580.
- ERIKSON LAW GROUP. (2014). Retrieved from <https://thestyleofthecase.files.wordpress.com/2014/08/cavalli-complaint.pdf>.
- Gastman, R., & Neelon, C. (2010). *The history of American graffiti*. N.P.: Harper Design.
- Granstrand, O. (1999). *The economics and management of intellectual property towards intellectual capitalism*. N.P.: External Organization.
- Hudson, E., & Kenyon, A. T. (2007). Without walls: Copyright law and digital collections in Australian cultural institutions. *U of Melbourne Legal Studies Research Paper*, 240.
- Keith, A. B. (1919). *The Belgian Congo and the Berlin Act*. Clarendon Press.
- Macdonald, N. (2001). *The graffiti subculture: Youth, masculinity and identity in London and New York*. N.P.: Macmillan.
- Ricketson, S. (1987). *Berne convention for the protection of literary and artistic works: 1886-1986*. London: Centre for Commercial Law Studies, Queen Mary College.
- Rimmer, M. (2006). Robbery under arms: Copyright law and the Australia-United States free trade agreement. *First Monday*.
- robotmafia. (n.d.). Retrieved from <http://robotmafia.com/tag/urban/page/21/>.
- Schmidtchen, G. (1974). *Lesekultur in Deutschland 1974: Soziologische analyse des Buchmarktes für den Börsenverein des Deutschen Buchhandels*. Berlin, Germany: Buchhändler-Vereinigung.
- Sterling, J. A. L. (2003). *World copyright law: Protection of authors' works, performances, phonograms, films, video, broadcasts and published editions in national, international and regional law: with a glossary of legal and technical terms, and a reference list of copyright and related rights laws throughout the world*. N.P.: Sweet & Maxwell.
- Sterling, J. A. L. (2006). Space copyright law: The new dimension: A preliminary survey and proposals. *J. Copyright Soc'y USA*, 54, 345.
- Stewart, S. M., & Sandison, H. R. (1989). *International copyright and neighbouring rights*. Boston: Butterworths.

Van Gompel, S. (2007). Unlocking the potential of pre-existing content: How to address the issue of orphan works in Europe?. *IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 38(6), 669-702.

Widewalls. (n.d.). Retrieved from <http://www.widewalls.ch/artist-of-the-week-jaz-franco-fasoli/>.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

นางสาว อรรัตน์ อยู่วัฒนา

อีเมล

Orarat.yoow@outlook.co.th

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มัธยม สตรีนนทบุรี

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ข้อตกลงว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้สิทธิในวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

วันที่ 21 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2559

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) อริศห์ จงุโณมา อยู่บ้านเลขที่ 16/16
ซอย เรณู 45/1 ถนน เรณู ตำบล/แขวง ตลาดขวัญ
อำเภอ/เขต เมือง จังหวัด นนทบุรี รหัสไปรษณีย์ 11000
เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ รหัสประจำตัว 7560400116
ระดับปริญญา ☐ ตรี ☒ โท ☐ เอก
หลักสูตร.....นิติศาสตรมหาบัณฑิต.....สาขาวิชา.....คณะ.....นิติศาสตร์.....
ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ” ฝ่ายหนึ่ง และ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ตั้งอยู่เลขที่ 119 ถนนพระราม 4 แขวงพระโขนง เขตคลองเตย
กรุงเทพมหานคร 10110 ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ” อีกฝ่ายหนึ่ง

ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ และ ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ ตกลงทำสัญญากันโดยมีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิขอรับรองว่าเป็นผู้สร้างสรรค์และเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในงานสารนิพนธ์/
วิทยานิพนธ์หัวข้อ ปัญหาการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคในภาคเอกชน

ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร.....นิติศาสตรมหาบัณฑิต.....ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ
(ต่อไปนี้จะเรียกว่า “สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์”)

ข้อ 2. ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิตกลงยินยอมให้ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยปราศจากค่าตอบแทนและไม่มี
กำหนดระยะเวลาในการนำสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ ซึ่งรวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงการทำซ้ำ ตัดแปลง เผยแพร่
ต่อสาธารณชน ให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนาอื่น ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น อนุญาตให้ผู้อื่นใช้
สิทธิโดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยหรือไม่ก็ได้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน หรือการ
กระทำอื่นใดในลักษณะทำนองเดียวกัน

ข้อ 3. หากกรณีมีข้อขัดแย้งในปัญหาสิทธิในสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ระหว่างผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิกับ
บุคคลภายนอกก็ดี หรือระหว่างผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิกับบุคคลภายนอกก็ดี หรือมีเหตุขัดข้องอื่นๆ
เกี่ยวกับลิขสิทธิ์ อันเป็นเหตุให้ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิไม่สามารถนำงานนั้นออกทำซ้ำ เผยแพร่ หรือโฆษณา
ได้ ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิยินยอมรับผิดชอบและชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในความเสียหาย
ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิทั้งสิ้น

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้นสองฉบับ มีข้อความเป็นอย่างเดียวกัน คู่สัญญาได้อ่านและเข้าใจข้อความในสัญญาฉบับนี้โดยละเอียดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน และเก็บรักษาไว้ฝ่ายละฉบับ

๑๖/๖/๖๖

นางสาว

ใน

๑๖/๖/๖๖

นางสาว

นางสาว

๑

ผู้ให้สัญญา
นางสาว

ลงชื่อ
(

[Redacted Signature]

ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ
)

ลงชื่อ

[Redacted Signature]

ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ

(อาจารย์อภิญญา จุลพิสิฐ)

ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดและศูนย์การเรียนรู้

ลงชื่อ

[Redacted Signature]

พยาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤติกา ลิ้มล้ำวัลย์)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ลงชื่อ

[Redacted Signature]

พยาน

(ดร.ปวีศร เลิศธรรมเทวี)

ผู้อำนวยการหลักสูตร/ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร